X. évfolyam. 10. szám. Péntek, 1876. január 14.

Előfizetési dij:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:
Egy évre . . . . 20.—
Félévre . . . . 10.—
Negyedévre . . . . 5.—
Egy hóra 1.80

Egy szám 8 krajczár.

Hirdetési dij: 9 hasábos petitsor egyszeri hirdetése 12 kr., többször 10 kr.
Bélyegdij minden hirdetésért külön 30 kr.
Nyilttér: Öt hasábos sor 30 krajczár.

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői iroda:
Budapest IV. megyeháztér 9. sz.
hová a lap szellemi részét illető minden közlemény küldendő. — A küldemények csak bérmentesen fogadtatnak el.
Kéziratok csak rendkivüli esetben küldetnek vissza.

Kiadó-hivatal:
Budapest IV. megyeháztér 9. sz.
Vodianer F. nyomdájában.

Előfizetési föltételek
az
EGYETÉRTÉS
politikai és közgazdászati napilapra.

Egész évre . . . . 20 frt. — kr.
Fél évre . . . . 10 frt. — kr.
Negyed évre . . . . . . 5 frt. — kr.
Egy hóra . . . . 1 frt. 80 kr.

☛ Az előfizetési pénzek és utalványok az „Egyetértés“ kiadó hivatalának Wodianer nyomda megyeház-tér 9. szám alá küldendők.

Itt és ott.

A javas asszonyoknál nagyon divatos, hogy kuruzsló szereiket, gyógyfüveiket és babonás készülékeiket, de még varázsigéiket is titkos, természet fölötti erők gyanánt bizonyos titokzatossággal övezik körül a fürkésző „jó falusiak“ tekintete elől.

Ez az ő bűvkörük, mely az együgyüeknél kiváló hirbe hozza „csodatevő“ képességeiket. Természetes, hogy a gondolkozók hasonló mysteriumokra nem fektetnek több sulyt, mint közönséges szemfényvesztésre szokás, mely hébekorba bizony a csalás bünét is felölti, ha a „megrontás“ müveletéig hat ezermesterségének boszorkányokkal üzérkedő gyakorlata közben.

Ilyen javas asszonyféle szerepben látjuk mi a bank- és vámügyben ezermesterkedni tisztelt kormányférfiainkat. Nagy titokká fujták fel honmentési hólyaguk ürességét, s egész boszorkányságot csinálnak ismeretlen terveikkel, mintha készakarva a mysticismusban keresnék kuruzslásuknak azt a nagy gyógyerőt, melynek a természetben hiányával vannak.

Midőn az osztrák miniszterek itt voltak Budapesten, a sürgés-forgás nagyságából, a hirmondás forgószelének sokféleségéből, a nagyképüség grassálásából egetverdeső eredményeket jósoltak a kormány lapirodalmának mindenkor kész alázatos szolgái. Azt hitte a babonás rendkivüliségek iránt az ideges kiváncsiságig nevelt „szabadelvü“ közönség, hogy a budavári Gellért körül ugy éjféltájban nagyszerü meglepetésre készülnek. Hanem bizony ütött az éjfél, elmult a kakasszónak ideje, feljött a nap, kedves vendégeink összepodgyászoltak és itt hagyták az országot egy titokkal gazdagabban a faképnél. Már t. i. a mi tisztelt kormányférfiaink semmitmondó faképénél.

Joggal gondolhatta volna alkotmányos érzékü ember, hogy a kormány e bucsu után a nemzetből és törvényhozásából erőt fog meriteni a később folytatandó tárgyalásokra; még nagyobb joggal várta volna a közvélemény, hogy a többség kebelében akad majd önérzetes képviselő, a ki a kormánytól tájékozást szerez azon hirekkel szemközt, melyek a budai tárgyalások folyamáról a nyilvánosságra jutottak és nyugtalanitó behatást gyakoroltak a közönségre.

Nem puszta engedményekről volt e hirekben szó, hanem érdekeink egyenes feladásáról. Annál inkább hárult tehát kötelességképen a kabinet fejére, hogy szilárd állást foglalva, erélyes nyilatkozatban törjön lándzsát Magyarország jogai és érdekei mellett, az osztrák részről tulhajtott jogtalan követelések és zsákmányoló törekvésekkel szemközt. Szükséges lett volna e nyilatkozat nemcsak a nemzet megnyugtatása czéljából, hanem még inkább arra, hogy maga a kormány erőt meritsen belőlük ugy felfelé, mint Bécs irányában. Szükséges lett volna ez főkép azért, mert Tisza Kálmán urnak vén asszonyias ravaszsága, hogy már épen ne mondjuk, anyókás ügyetlensége, nem az ország elvitázhatlan jogait és érdekeit hangsulyozta eddigi beszédeiben, hanem a legparányibb diplomatiai fogásról sem tanuskodó nyilatkozataival az engedmények lejtőjén a legsikamlósabb és biztos bukással kecsegtető pontjáról szórta nagy puhulásról tanuskodó phrásisait. El is érte velök, hogy az osztrák alkudozók vakmerő merevséggel védik továbbra is körömszakadtig rabló rendszerök minden erőditvényét, és semmi kedvök még a Magyarországra nézve legmegalázóbb feltételeket is elfogadni. Elérték továbbá azt, hogy a javas asszonyi titkolózás helyébe osztrák részről a parlament és kormánya között bizonyos solidaritas létesült, mely jótékonyan fog hatni okvetlenül az Auersperg miniszterium müködésére és erősiteni fogja azt, mig a magyar kormány tehetetlenül és a mi legkeservesebb, irány nélkül tekint az alkudozások megujulása elé.

Mily könnyü feladata lett volna a Tisza-kabinetnek lefőzni e paczkázó és szemtelenkedő hadat, ha az önálló vámterületet fogadja el alapul, csak akkor éreznék ezt isten igazában a hetvenkedő sógorok, midőn nyakukra nőne a veszély, mely iparukra ebből származnék. De hát Tisza ur a tárczavállaláskor kirivó könnyelmüséggel mondott le a hatásos fegyverről. „Sajnálkozva“ utasitá vissza a külön vámterület eszközét, s most a közös vámterület alapján fegyvertelenül áll azokkal szemben, kik utonálló módra vannak fölfegyverkezve, s annyit csikarnak ki, mennyit kedvök tartja, midőn a „közösség“ bilincs, melynek vas kapcsai között az engedés — „muszáj.“

Tessék elolvasni csütörtöki számunk bécsi táviratát a haladó klubban lefolyt jelenetről. Benne van e táviratban a vád a magyar kormány és többsége ellen, mely szeret az alkotmányosságból bombasticus szójátékot üzni, tud nevetséges pöffeszkedéssel az erélyről szónokolni, csak tenni nem. Benne van e táviratban az érdekeknek, még ha igazságtalanok is, oly öntudatos és erélyes védelme, minőt itt hazánkban a mameluksàg kenyérhéján rágódó óriás párt és erélyes kormány részéről egyetlen egy eset alkalmából sem tapasztaltunk.

Mig nálunk a csibe gondatlan szeretetreméltóságával bujik nagy titkon össze a fejbólintgató öntudatlanság a kotkodácsolásában párját nem lelő, de ép ezzel örökös félénkséget és habozást eláruló kormány-kotló körül: addig Bécsben a támadó harczra edzi magát, az osztrák-magyar monarchia tyukóljában az egyedurság szerepét kakas tekintélylyel és kakas erővel vivő osztrák kormány és reichsrathi törzskara.

Nálunk még sipogni is csak félve mernek és mintha kánya kavarogna a légben, börzeszagu klub-ketreczökben a csodától vagy babonától várják Magyarország érdekeinek szilárd felkarolását; nálunk ellenben a kormány és képviselők egész tüzzel és a biztonság érzetével készülnek l e v e r n i a szájjal oly verekedő, de a tényekben mindig megretiráló hires politikus scytha fajt.

Magyarországon ma az országos közvélemény követeli a külön vámterületet, a kormány e közvélemény ellenére késziti számára a közös vámterület elfogadásában és az ennek révén nyujtandó engedményekben a kényszerhelyzetet; nem ugy Ausztriában, hol a kormány bir elég alkotmányos érzékkel kereken kimondani, hogy **n e m f o g j a k é n y s z e r h e l y z e t n e k k i t e n n i p á r t j á t.**

A magyar országgyülésen egy Kautz álokoskodásainak ritka könnyelmüségével ajánlják fel a kormánynak, hogy mameluk rendithetlenségök kész őt követni a hova parancsolni méltóztatják; a reichsrath képviselői ellenben bátoritják a kormányt, hogy mennél határozottabban védi meg Ausztria bitor jogait, annál **e r ő s e b b t á m o g a t á s r a s z á m i t h a t a p á r t r é s z é r ő l.**

Ime egymással szembe állitva a Tisza-kormány és az Auersperg-kabinet magatartása. Itéljék meg hidegen, melyik részen van az erély valóban, s hol hangoztatják azt oly eszeveszett hühóval?

Ime egymással szembe állitva magyar és osztrák parlamenti buzgalom és felfogás. Ki a birálattal, hadd lássuk, akad-e ember, ki undor nélkül képes jellemezni Nubia párduczának e nyulban is korcs megfutamodását.

Szembe állitottuk, olvassa le az összehasonlitásokból, mily pulya a magyar érdekpolitikának csufolt gyalázatos megalkuvás idővel móddal, emberekkel és méregkeveréssel. Arczába szökik az embernek a vér, minő nyomoru szerepre kárhoztatják e nemzetet, daczára, hogy részén az igazság, s ő az, kinek nyers erejét saját hatalmuk gyarapitására zsákmányolják ki oda át. „Engedni és engedni“, ez a jelszó és midőn áruba bocsátották utolsó ingét is, még a piaczra állanak verni mellöket, hogy az „erélyes“ diszszót kaphassák tiszteletjelül elváruló érdemeikért. Hahaha!

V—y.

É r t e k e z l e t volt ma gróf Andrássy Gyula külügyminiszternél, melyen Mühlinen gróf és Teschenberg udvari tanácsos vettek részt. A nevezett urak már két hete tartózkodnak a fővárosban s a jövő héten utaznak vissza Bécsbe.

Napló-töredék.

(=) A mai ülés már csaknem az ásitozók szentjének volt felajánlva, annyira unalmas arczokat, vagy csevegő ábrázatot vágtak, a kiknek hallgatni kellett volna a szónokokat. Vége felé aztán sietett Helfy egy kis fővárosi olajjal föleleveniteni a hamvadó félben levő tüzet. Igaz, hogy az olaj nem volt kellemes a miniszterelnök ur szekerének, de legalább mozgásba hozta kereplőit és alkalmat adott egy pikáns intermezzora, mely paniqueot idézett elő a kormánypárti tagság papirjai között.

A ház börzéje a gyorsirók által hivatalosan is megállapitott „élénk mozgás“-ban fejezte ki ijedelmét az óriás többség papirjainak rohamos leszállása felett. Mert hát nem kevesebbről volt szó, mint arrol, hogy sejtelmeinek bus kedélyhullámzatában meg nem állhatta Tisza Kálmán ur, hogy ki ne kottyantsa, mennyire gyöngévé lett állása, s „m e n t ő l e l ő b b“ üt az óra, midőn a parlamenti változandóság törvénye lehetővé teszi neki ujra az ellenzéki szereplést.

Vajjon a bécsi távirat drasticus szere költötte-e fel benne a m u l a n d ó s á g czélzatos sejtelmeit, avagy csak rá akart egy kissé i j e s z t e n i békétlenkedő birkáira, annak a vesék és szivek vizsgálóján kivül, az a nagy titok lehet a megmondhatója, mely alá Tisza Kálmán a pártvezér elveit, programmját, ravaszságát, machiavellismusát és erélyét rejté, midőn a kormányba lépett. Keresték e tulajdonokat azóta minden szómagocskában, de maig sem birtak ráakadni, eltemeté a nagy semmiség, no meg a deficit.

Bármi volt egyébirànt indoka, hogy az országgyülés elején még h a l h a t a t l a n s á g r ó l álmodozó miniszter, egyszerre a farsang közepén böjti zsolozsmákat kezd a Tiszavirág „m e n t ő l e l ő b b“ való mulandóságáról, annyi e közbevető nyilatkozat nélkül is bizonyos volt. Az t. i. hogy ő excellentiája már elveinek feladásakor vivé magával a halál lassan, de biztosan ölő mérgét a kormányra.

Jó lesz tehát előre figyelmeztetnünk, hogy ha netalán komoly szándékot táplálna magában viszszajönni, midőn már amott nem kell, vezekelje le egy kissé büneit, s ha megtisztult, keresztelje meg Csernátonyt is, a ki elég pogány volt „bolond és csaló“ hirébe jönni kedvéért; noha van annyi érdeme mégis, hogy megjósolta a fusio nem teljes voltát.

Patvarba, hogy is lett volna teljes, mikor még b a l f e l é kell fusionálniok. Nagy kérdés azonban, elfogadjuk-e őket. Esküvel talán még lehetne? Az ám, mintha nem esküdtek volna eleget, hogy legyen mit — m e g s z e g n i.

*

A ház ez intermezzojáról, miután magában foglalja a városi conflictus tárgyában keletkezett érdekes párbeszédet is Helfy és Tisza között, országgyülési rovatunkból kikeblezve, „napló-töredék“ alakjában ide tettük át.

A tudósitás e részében H e l f y Ignácz kezdi a szót következőképen:

Nem hagyhatom megjegyzés nélkül a t. miniszterelnök ur két mondatát, mely még tegnapelőtti beszédében foglaltatik. Első perczre megvallom, nem értettem, mert nem tudtam, kihez volt intézve tulajdonkép ezen intés. Hozzánk és a t. jobboldali ellenzék felé fordulva, sőt azt meg is nevezve, azt méltóztatott mondani: tartózkodjunk jelesen attól, hogy minden különbség nélkül egész passioval, izgatással és szenvedélylyel megtámadjuk azt, a ki a hol kell szigoruan lép fel a közigazgatási hibák ellen. Mondom a t. miniszterelnök ur ezt szintén passióval, szenvedélylyel mondotta, ugy hogy láttam, hogy valahonnan meg lett sértve; de nem érhettem. Gondolkozván és beszélvén erről másokkal, beláttam, hogy czélzott azon conflictusra, mely felmerült közte és a főváros közt. Megvallom, hogy ez megint egyik ok, a miért a törvényjavaslatot el nem fogadhatom. Mert ha a t. kormány ekként él a neki jelenleg adott jogával, miként fog élni és mi lesz akkor, ha hatalma bár indirecte, kiterjed a központtól a legutolsó faluig. Ha egy miniszter ily hangon szól egy nagy királyság fővárosának képviselő testületéhez, mint szólt a t. miniszter ur legutolsó rescriptumában, melyben oly hangot használt, minőt más civilisált országban egy önérzetes dijnok sem türne, (Mozgás a középen) hogyan lesz, mondom, és kérdem, miként fog elbánni akkor, ha szava el fog hatni az utolsó faluig? (Mozgás a középen.)

Én nem tudom egyébirànt, hogy azzal az izgatással tulajdonképen kire czélzott, ámbár felénk is fordult, mert sem én, sem elvbarátaim, pedig tudom, hogy mi történik a párt kebelében, sem szóval, sem mással nem izgatunk. De feltéve, hogy lett volna izgatás e téren, kérdem egész őszinteséggel a kormánytól, hogy melyik roszabb izgatás: az-e mikor egy párt, egy osztály, vagy bármi, izgatja a megsértett municipiumot, hogy önérzetének adjon kifejezést a miniszterrel szemben; vagy az a másik izgatás, mely felizgatja a polgárokat, hogy a saját maguk által választott képviselőtestület ellen demonstráljanak? Mind a két izgatás közt az utóbbi hibásabb, ezt pedig bizonyára sem mi, sem a t. jobboldali ellenzék nem követte el. (Helyeslés a baloldalon.)

T i s z a K á l m á n m i n i s z t e r e l n ö k. A t. képv. ur szives volt azt mondani, hogy én Magyarország egy hatósága irányában oly kifejezésekkel, vagy is oly hangon szóltam, a minőt önérzetes országban egy dijnok sem türne el. (Halljuk!)

Sajnálom, ha a képv. ur ezen nézetben van, hogy interpellatiót nem intézett hozzám e tekintetben, a midőn magát a rendeletet is felmutathatnám, a mire igy előttem nem nyilik tér. Hanem azt kénytelen vagyok megvallani, hogy én átalában nem teszek különbséget nagy vagy kis municipium között. (Helyeslés a középen.) Hogy én részemről azon meggyőződésben vagyok, hogy a kormánynak feladata egyetlen municipium irányában sem az, hogy kérje hogy teljesitse törvényes kötelességét, hanem, hogy azt rendelje. (Élénk helyeslés a középen.)

Ha kimutatja nekem valaki, hogy oly körbe nyultam bele, a melybe a kormánynak belenyulnia nem szabad, igazságot adok, de ha azon körben intézkedtem, mely a kormánynak jogos köre, akkor nem tartom helyesnek, nem tartom megengedhetőnek, hogy hibául rovassék föl, hogy a kormány nem kérte a kötelesség teljesitését, hanem rendelte. (Élénk helyeslés.)

Én részemről az ellenkező eljárást fognám bármely más kormányban megróni és nem csak fognám, de ha ilyen eljárás előfordul fogom is, mert a p a r l a m e n t i é l e t v á l t o z a n d ó s á g a ezt b i z o n n y a l l e h e t ő v é f o g j a n e k e m t e n n i m e n t ü l e l ő b b. (Élénk mozgás.)

S i m o n y i Ernő: Reméljük!

T i s z a Kálmán miniszterelnök. Tudom, hogy reménylik. (Derültség) S minthogy a t. képv. ur azt, mit én átalánosságban s nem egy esetre applicalva — határozottan állitom, hogy nem egy esetre applicálva — hanem mégis már kőrülbelül tiz hónapos belügyminiszterségem egész idejének tapasztalásaiból abstrahalva mondottam, minthogy mondom a t. képv. ur jónak látta ezt, egy mostan fennforgó esetre, de melyet én legalább még eddig conflictusnak nem tartok alkalmazni, szabad legyen nekem pár szóval megmondanom, miben áll az eset. (Halljuk!)

A dolog abban áll, hogy azon municipium, melyet a képviselő urnak emliteni méltóztatott, a mult évben ugy elkésett budgetével, hogy bár én márcziusban lettem belügyminiszter, nekem kellett 1875-ben márcziusban az 1875. év első januáriusán életbe lépett budgetjével foglalkoznom. Én figyelmeztettem, hogy ez ne történjék többé. Akkor igéret tétetett, hogy nem fog történni. Látva, hogy mindemellett 1875-ben nem halad a budget tárgyalása azon hatóságban, figyelmeztető leiratot küldöttem hozzá annak idejében, ha jól emlékszem szeptember elején, vagy még előbb, melyben fölhivtam figyelmét arra, hogy megint el fog késni s kértem, fogjon hozzá.

Mindennek daczára a törvényben kitüzött határidő helyett a budgetet, melynek már január elején életbe kellett lépni, fölterjesztették deczember 27-én azt mondván ismét, mondhatom ugyanazon szavakkal, mint előbb, hogy ez többé nem fog történni; azonban egyuttal indemnityt szavaznak meg, mint valami országgyülés.

Igen természetesen, egyszerüen megirtam, hogy a municipium eljárása megrovandó, (Helyeslés a középen) hogy én ezt miniszteri állásomnál fogva helyben nem hagyhatom; (Helyeslés a középen) s megirtam, hogy igéretökre, melyet tavaly majdnem ugyanazon szavakkal tettek, én nagy sulyt nem fektetett. (Élénk helyeslés és fölkiáltások a középen: Természetes!) Ez t. ház a dolog tényálladéka. Minthogy szóbajött, én kötelességemnek tartottam azt elmondani azon őszinteséggel, melylyel kötelességem mindig a házban nyilatkozni, nyilvánitom azt is, hogy én kötelességemnek tartottam és tartom szigoruan óvakodni attól, hogy a municipiumok oly teendőihez nyuljak, melyek tisztán és kizárólag a municipiumokat illetik. És ez az, a miben látom én a kormány abbeli kötelességét, hogy respectálja a municipiumok jogait. De viszont, mig a leglelkiismeretesebben igyekszem és fogom a municipiumok jogkörét minden kormányi tulkapás ellen megóvni, ugyanakkor — méltóztassanak megengedni — ám addig, mig ezen a helyen leszek, azon municipium irányában, mely törvényszerü kötelességét nem teljesiti, a kormánynak adott nem jognál, de kötelességnél fogva rendelkezni fogok, hogy teljesitse kötelességét. (Élénk helyeslés a középen.)

A f ő r e n d i h á z e g y e s ü l t h á r m a s b i z o t t s á g a ma d. e. 11 órakor tartott ülésében tárgyalás alá vette a R o m á n i á v a l kötött k e r e s k e d e l m i s z e r z ő d é s t s azt változtatás nélkül elfogadta. Az egyes megjegyzések inkább csak a szövegnek forditására s egyes csekélyebb styláris módositásokra vonatkoztak. — A jelentés a szombaton tartandó ülésen fog beadatni.

Az igazság és pénzügyi bizottságok mára hirdetett ülései elhalasztattak, miután ma délután nagy m i n i s z t e r t a n á c s fog tartatni, melyen az összes miniszterium részt veend.

Idegen emberek független itélete, a mi jelenlegi politikai nagyságaink felől.

Az 1873-ik év egyik juliusi napján, az osztrák szövő-fonó-gyárosok, a prateri Konstantin halomra épült Schaker vendéglőben lakomát rendeztek, a világ legkülönbözőbb részeiből összeseregett o r s ó- és s z ö v ő s z é k f e j e d e l m e k tiszteletére. Megesett, hogy hazám fonó-szövő iparát nagy szerényen egyedül képviseltem.

Szerettem volna helyemen egy nagyobb capacitást látni, de hát e tekintetben én adhattam hü képét a szegény magyar szövő-fonó iparnak: „A k a r n a l e n n i, d e n i n c s!“

Mind a mellett, hogy nagyon gyakorlati emberek között ültem, a kik különben is száz milliókat képviseltek, annyiból kénytelenek voltak velem, nemzetemmel foglalkozni, mert már akkor több hetekre menő időt töltöttem a kiállitásban, hely és tárgy-ismereteimet annyira felhasználták, miszerint a birálatokat is Magyarország kiállitásában kezdték meg, ide vonszoltam őket, nehogy kifogyva a jutalmakból, nekünk kevés maradjon. Az érintett lakoma, a jól befejezett birálati munkálatok végén volt.

Kezdetben a lakoma egy formalis tárgyalással kezdődött az átalános nemzetközi közgazdasági viszonyok fölött. Midőn minden orsó és szövőszék letárgyaltatott, előkerültek a különböző kereskedelmi és iparviszonyok, a vámpolitika és a pénzügy, a krach és okai, a korlátlan szabad kereskedés és a védvám ellentétei; az arany közép ut, az észszerü vámtarifák, melyek védik a gyengét, ösztönzik az erőset.

Oroszországot egy védvámos férfiu képviselte Illyn ur személyében, a francziákat egy szintolyan Cassa ur személyében, a bécsiek is már ekkor a védvámos irány felé hajoltak. A porosz, angol és belga képviselők könnyedén dudolták a szabad kereskedelmi vámpolitikát. Meglátszott, hogy mindenkinek nagy bölcsen maga felé hajlik a keze.

Még a szabad kereskedés hivei is hahotában törtek ki, midőn én a védvámok ellen nyilatkoztam. Az orosz épen jó humorban volt.

Fogadni akart: hogy én világpolgár és republicanus vagyok, épen mint Andrássy 49-ben, a ki ma mégis eljátszaná Zrinyit; holott egykor elveiért halálra itéltetett.

Szó szót követett. Az osztrákok mint Oberleitner, Küffele stb. osztrák nemzeti bankemberek, markukba nevettek. A többiek pedig ütötték nagyjaink mesés elvszilárdságáért, a mit én még akkor Tiszában, Ghyczyben halálra védelmeztem.

A vita vége az volt, hogy az itélet kimondatott: miszerint a magyarok politikai nagyságainak hitvallásáért, és elvszilárdságáért, egy rosz orsót, még inkább egy-egy sánta szövőszéket nem adnak.

Érdekes volt hallgatni, midőn a világ minden jelen volt független nemzetgazdái elitélték botor nemzetgazdászati politikánkat, s bennünket mint száraz meddő politikus népet, sallangos aristokratákat, nagy pipáju táblabirákat itélték meg, a kik a megnyert hivatalban elfeledik nemzetök vitalis közgazdasági érdekeit!

Igaz, hogy igen udvarias volt a j ó t á r s a s á g; személyt nem sértett, de annyi keserü igazságot mondott, hogy mikor kiállitási osztályunkat, ágyutlan honvédeinket, töltetlen fegyvereinket kezdték emlegetni, már akkor oda vágtam az orosznak: hogy ő bizonyosan n i h i l i s t a. Azonban a vihar elmult, nem hivtuk ki egymást sem orsóra, sem szövőszékre.

Ugy vagyunk biz ott mi magyarok, hogy a mit erővel el nem tudnak tőlünk venni, mind azt, sőt többet is elvesznek szép szóval.

Hazánk politikai nagyságainak egész evangeliumát megirta a közmondás „s z é p s z ó é r t a z ü n g é t i s o d a d j a!“

Az 1867-ben kötött kiegyezés, lázas mohósággal megalkotott pontozatainak ezer hiányait azóta számtalan politikus belátta, de keleti büszkeséggel inkább oda hagyja székét, de tévedését be nem vallja.

Némely rész megszedte magát, s a markába nevet, a másik rész mond annyit, hogy akkor másképen nem lehetett, mert szövetségesünknek külföldi lejáratlan szerződéses viszonyai voltak, ezeket respectálni kellett, most ezek lejártak, jobb szerződést köthetünk.

Maga Tisza is közelebb azt mondta a romániai szerződés tárgyalásakor, hogy az önálló vámterületen jobban lehetne ezen szerződést hasznositani; de azért másnap vagy azonnal az önálló vámterület ellen beszélt.

Midőn a rosz uton járók bekezdték ismerni, hogy jobb utat is lehetett volna választani, akkor uj meg uj paripák lépnek a közösügyes szekér elé, s ugyanazon az uton huzzák a szekeret. Maga a már jobb meggyőződésre térni akaró kifáradt fél is nézi: tán ezeknek sikerül a sárból kijutni? s mélyebben viszik bele hazájok közügyeit.

S mi ennek az oka? mert az én p. u. felvett szövő-fonó-gyárosaimnak igazuk volt, legalább a most szereplő magyar államférfiakban nincs következetes elvszilárdság.

Ilyen emberekre bizony keveset épithet a világ.

Egész nemzetgazdászati politikánk az isten kegyelmére, a jó termő évekre van épitve, a melyeknek, hogy nem mindig lehet hinni, az már be van bizonyitva.

De eljön a tavasz és a kakuk ujra kiált, zöldül a kikirics, nyilik a magyarok reménybimbója. A lapok ujra megtelnek hivatalos időjárási értesitésekkel, zöldelő vetéssel, biztos adóalappal. Az adót ujra fogják emelni. Uj kölcsönt vesznek föl.

Az egész világ belátja, csak ők nem akarják látni, a kiket illet: hogy a nemzet közgazdászata előttük részben ismeretlen, részben értéktelen valami; s hogy a mig nemesi dölyffel történt alapneveltetési hiányaiknál fogva saját nemzetöket s annak egyszerü férfiait tüntetve fitymálják; addig idegen hatalom szolga rabjaivá lesznek. Sok százados baj! Régi olygarcha bün!

Az alku előttünk volt, békésen meg lehetett volna oldani, a vám és bankkérdést. Ausztria államférfiait és nemzetgazdáit szidják némely lapjaink. Azok hiven teljesitik saját népük érdeke iránti kötelességüket, a midőn érdekeik védelmét az önzés határáig viszik; habár ez azokra nézve is megboszulja magát.

A vád egyedül a magyar államférfiakat érheti, ha az egyesség oly erőszakos közgazdasági megbénitásoknak fog továbbra is tért engedni, a melyekből a nemzet kedélyvilágára sokkal károsabb következmények várhatók.

Az alkalom megvolt; az okszerü békés javitás a magyar nemzet ez időszerinti politikai nagyságainak elvszilárdságán szenvedhet csak hiányt és hajó törést.

De azért az alkotmányos népnek még mindig törvényes joga van a be nem fejezett hittagadás ellen tiltakozni. Azután késő!

B a k a y N á n d o r.

A fővárosi bizottság rendes közgyülése.

R á t h K. főpolgármester megnyitván a mai közgyülést, A l k é r tanácsnok felolvassa az 1875. decz. 29-én leérkezett belügyminiszteri leiratot, melyet a közönség a lapokból már eléggé ismer s melyben a tanács a legélesebben meg van róva azon késedelem miatt, hogy a költségvetést későn terjesztette be. Ezután felolvastatik a tanács felirata, melyben a tanács részleteten elősorolja az okokat, melyek a felirat, illetve a költségvetés felterjesztését hátráltatták. Végül kijelenti a tanács felirata, hogy a belügyér roszalását meg nem érdemelte s hiszi, hogy a kifejtett indokok után tulszigoru itélelét a miniszter enyhiteni fogja. — A feliratot csak gyönge tetszésben részesitette a közgyülés.

A vitát B u s b a c h Péter nyitotta meg. Mindenekelőtt kijelenti, hogy nagy önuralomra van szükségünk, hogy oly határozatot hozzunk, mely a törvényhatóság méltóságához méltó legyen. Aggódva szólal tehát fel, de nyilatkozni kötelessége. Sajnálattal kell kimondania, hogy mióta parlamentalis életet élünk, ily hangot nem hallottunk; ezen hang meghalad minden mértéket, melyet valaha egy parlamentáris kormánynak tagja a törvényhatósághoz intézett. — De ez nem is az első ilynemü leirat — ugymond szóló — s egész sorát

mondja el a leiratoknak, melyek mindegyike oly furcsa hangon van irva. S e hang még fokoztatott. Valóban külön politikai szótárt kell használnunk, hogy e leiratot megértsük. Lehetetlennek tartja, hogy a belügyminiszter, ha a főváros viszonyait ismerte volna, ily hangon irjon a t. hatósághoz. Tovább menve keresi az okokat, melyek a miniszter eljárását magyarázhatnák. A főpolgármester nem vádolható azon hibákért, melyek az adminisztratióban előfordulnak, de kérdi őt, tett-e valamit arra nézve, hogy a miniszter a valódi helyzetet ismerje? Ez minden esetre kötelessége lett volna; lehet, hogy megtette kötelességét, de lehet az is, hogy a miniszter az informátiókra nem hallgat. (Ugy van!) Ezt szóló nem akarja elhinni. — Ismeretes, hogy a belügyminiszter a municipiumoknak barátja. (Felkiáltások: Volt! Volt!) A municipiumok nyugodtak, nem tesznek semmit. — Azt hiszi, hogy mivel a fővárosi törvényhatóság gyakran férfias hangon beszélt a miniszterrel, azért lett kegyvesztett. — Az ily hang, milyet a miniszter használ, el fogja riasztani a független férfiakból alakult testületet a közügytől (Ugy van!) — De hiszen a főv. tvhatóság nincs is arra kötelezve, hogy novemberben terjeszsze be a költségvetést, november hóban el kell késziteni a budgetet s 30 nap alatt köteles azt azután a miniszternek felterjeszteni; tehát az 1872. évi 36. tczikk 66. §-a értelmében joga lett volna a tanácsnak decz. 30-ig be nem küldeni az 1876. évi budgetet. Felszólitja a tanácsot, hogy férfiasan feleljen e leiratra. Végül a tanács feliratához egy pótinditványt kiván csatolni, melynek szövege a következő:

„1. A főváros közönsége sajnálattal látta, miszerint a magy. kir. belügyminiszter ur leiratában egy idő óta oly hang uralkodik egy tvhatósággal szemben, mely e tvhatóság tekintélyét és minden egyes tagjának önérzetét mélyen sérti. Legjobb meggyőződésünk szerint ez sem a főváros tényleges közigazgatási viszonyai, sem a bizottság működése, sem különösen a jelen leiratnak alapjául szolgált eljárás és határozatok által indokolva nincs. — De a mi a leiratnak hangját illeti, a közérdekek érzékeny kárára a m. k. belügyminiszter és a fővárosi thatóság közt naponként szőnyegre kerülő kérdések objectiv tárgyalását maholnap rendkivül megneheziti. 2. Ily körülmények közt s azon nyugodt öntudatban, miszerint a főv. bizottság okot a kérdéses leiratban foglalt kifejezésekre nem adott, kijelenti, hogy azok jogosultságát el nem ismerheti. 3. Megingathatlan hite a közgyülésnek, miszerint a belügyminiszter ur ő exja a főváros ügyei, viszonyai és müködése felől teljesen értesitve nem lőn, és hogy az ok megszüntével, ha t. i. ő nmlga akár alaposabb értesülést, akár személyes meggyőződést szerzendett viszonyainkról, lehetetlen, hogy a kölcsönös bizalom kormány és thatóság közt ismét helyre ne álljon. 4. Ezek kijelentésével törekedni fog a főv. bizottság a polgártársai által rábizott érdekek megőrzése és előmozditása mellett jövőben is legjobb meggyőződését követve munkálkodni és ha kell, küzdeni egész erővel és függetlenséggel azon határig, hol lelkiismeretének sugallata azt fogja mondani, hogy kötelességének minden irányban eleget tett. (Hosszan tartó éljenzés.)

Mátyus A. konstatálja, hogy ez ügynek politikai oldala nincsen. Szóló szintén azt mondja, hogy soha semmi körülmények közt miniszter ily hangon egy törvényhatósághoz nem szólhat; ily modor aláássa a kormány iránti tiszteletet, e modor csak a közügynek fog ártani. A tiszteletet illetőleg tagadja, hogy a törvényhatóság alárendelt helyzetben lenne a miniszterrel szemben. (Taps. Zajos éljenzés.) Azután szónok megtámadja a fővárosi sajtót s azt a legsulyosabb vádakkal, szemrehányásokkal illeti, mint a mely a tanácsról, annak müködéséről rosz informátiókon alapuló közleményeket hoz, melyek a közvéleményt a tanács ellen hangolják stb.

Fenyvessy kötelességének tartja Mátyusnak a sajtóra mondott szavait, a mennyiben azok különösen a magyar sajtóra vonatkoznak, visszautasitani. Sajnálja, hogy a tanács indemnityt 1876. évi januárra nézve elég jókor nem kért.

Ráth főpolgárm. kiemeli, hogy a min. leirat két részből áll; az egyik része az, hol visszatetszését fejezi ki a költségvetés elkésett beterjesztése miatt s e visszatetszés átalában a tvhatóságot illeti, a második rész pedig, hol roszalását fejezi ki, csupán a tanácsot illeti, mivel a decz. 15-én elkészült költségvetést csak decz. 27-én terjesztette fel a miniszternek.

A mi személye ellen felhozatott, arra megjegyzi, hogy az ő állása nem olyan, mintha ő a törvényhatóság ügynöke volna, hanem ő mint főpolgármester a tvhatóság elén áll s közvetitő szerep őt nem illeti, ő csupán a törvény ellenőrzője, s ezen kötelességének mindig hiven és becsületesen megfelelt. (Éljenzés.)

Steiger Gy. a miniszternek köszönetet mond erélyes eljárásaért, de a modort nem helyeselheti. A főpolgármesternek kötelessége lett volna a minisztériumot felvilágositani. A dolog érdemére átmenve, ő a tanács előterjesztését, melyben a tények objective vannak előadva, elfogadja, Basbach pótinditványával egyetemben, kihagyván annak 3-ik pontját.

Hoffmann Pál a leirat tartalmát két részre osztja: a lényege annak az, hogy visszatetszés és roszalás nyilvánittatik a felett, hogy a főváros költségvetése már három izben későn terjesztetett fel. De a főváros közönségéhez czimzett leirat tartalma nem vonatkozhatik a közgyülésre, mert a budget elkészitése a tanács és közgyülés együttes factuma, ez pedig a beterjesztéskor letárgyalta azt gyorsan. A leirat szavaira megjegyzi, hogy „le styl c'est l'homme" — a belügyminiszter stylusát feliratozás által nem lehet javitani. Ennélfogva inditványozza, hogy a leiratot vegye a közgyülés egyszerüen tudomásul s álljon el a felirattól, mely czélra ugy sem vezet.

Hoffmann után Kammermayer emel szót. Kénytelen ragaszkodni a tanács előterjesztéséhez, melyben az indemnity megadását kéri a minisztertől, mig a jóváhagyás le nem érkezik. Előadja, miért kellett szükségkép elkésni az előirányzat elkészitésének egymásután háromszor. Hiba követtetett el mindenesetre; és ez nem csak a hatóságot, hanem a tanácsot is terheli. Azonban a budai catastropha és a nehézkes procedura sokat megmagyarázhat. Megindult, rezgő hangon igéri végül, hogy mint jelenben, ugy jövőre is nem fognak adni okot a visszatetszésre, roszalásra. Eljenzés hangzott fel és a vita folyt tovább. — Dobos J. keményen szól a miniszteri leirat ellen. Bármely indok s forrásból ered annak hangja, akár bizalomhiányból, akár a hivatalnoki styl sajátságából, — kötelességének tartja feliratot intézni a belügyminiszterhez, mert a „roszalás és visszatetszés" sérti a férfias önérzetet és a thatóság méltóságát. A tanácsra is vonatkozván ama szavak, az is védje magát ugy a hogy. Pártolja Busbach inditványát. Több szónok nem volt feljegyezve, tehát az inditványozók tették meg zárszavaikat, Busbach röviden kifejti, hogy a feliratra két indok ösztönzi: a megsértett önérzet és a miniszter jobb informatiója. Ha a belügyér jobb értesülést nyer a fővárostól, meg kell, hogy változzék véleménye. Végül megjegyzi, hogy rá áll Steiger azon kivánságára, hogy inditványa 3-ik bekezdése maradjon el.

Hoffman Pál végszavában helyreigazitást tesz Busbach némely szavaira. Utoljára még az elnöklő főpolgármester tesz nehány megjegyzést. — Némi zaj keletkezett most. Barna Zsigmond főjegyző személyes kérdésben kér szót. Előadja, hogy a határozat kellő időben terjesztetett fel.

A főjegyző helyeselve vett szavai után elnök feltette a kérdést: intéztessék-e felirat a belügyminiszterhez s illetőleg elfogadtatik-e a tanács felirati javaslata Busbach pótlékával, melynek 3-ik kikezdése az inditványozó visszavonása folytán kihagyandó lenne?

A közgyülés ezt egyhangulag szavazási próba nélkül elfogadta, mire a többi tárgy a jövő közgyülésre halasztatván, az ülés véget ért.

ORSZÁGGYÜLÉS.

I.

A közigazgatási bizottságról szóló törvényjavaslat tárgyalása tovább folytattatván, a vitát Szivák Imre kezdette meg, hosszan tartó beszédéről elmondhatjuk, hogy sokat beszélt keveset mondott. Utána Hedry Ernő a javaslat ellen, Eber Nándor pedig az önkormányzati eszméket hosszasan fejtegetve mellette szólott. Ezután Hegyesi Márton szólalt fel, az előtte szólóknak érveit bonckés alá véve, ügyesen és alaposan tárgyalva a törvényjavaslatot részleteiben, bebizonyitá annak gyakorliatlanságát. E jó hatással fogadott beszéd után Horváth Gyula mondotta el nézeteit és a tjavaslat elfogadása mellett szólott. Horváth után Helfy Ignácz beszélt nagy sikerrel. Tüzetesen birálta a javaslatot, kiemelve azt, hogy nincs parlament, mely oly gőzgyorsasággal hozna törvényeket mint a magyar országgyülés, anélkül, hogy azokat tanulmányozná. Ezután szólott a főváros és a belügyminiszter között fölmerült viszonyról, mire a mai vitát befejezve Tisza Kálmán válaszolt.

II.

A képviselőház ülése január 13-án.

Elnök: Ghyczy Kálmán. Kormány részéről jelen vannak: Tisza, Széll, Trefort és Péchy miniszterek.

Elnök az ülést 10 órakor megnyitván, mult ülés jkönyve hitelesittetett.

Elnök bemutatja Selmecz és Bélabánya városok kérvényét a Selmeczen elhelyezett első folyamodásu törvényszék fentartása iránt. Továbbá Endrőd község kérvényét, melyben Endrőd község lakosaira adószaporulat czimén illetéktelenül és törvényellenesen kivetett 17720 torint 88 kr adószaporulat és 1081 frt 20 kr adó, telekkönyv és birtokivek készitéseért fölszámitott összegnek letörlése, illetőleg az e tárgyban hozott pénzügyminiszteri határozat megváltoztatása iránt folyamodnak.

Baranyamegye siklósi ellenzéki körének Madarász József képv. által beadott kérvényét az önálló vámterületnek és nemzetjegybanknak teljesen független alapokon leendő életbeléptetése iránt.

Végre a késmárki evangelikus lyceumnak kérvényét. melyben az országgyülési irományokat számára megküldeni kéri. A kérvények kifognak adatni a kérvényi bizottságnak.

Trefort miniszter jelenti, hogy Fügh Károly deczember 13-án hozzá intézett interpellatiojára a mint az adatokat megszerzi, felelni fog.

Elnök jelenti, hogy a naplóbiráló bizottságba Luppa Lajos 134, Szivák Imre 134 a mentelmi bizottságba pedig Veres Pál 134 szavazattal választattak meg.

Napirenden van a **közigazgatási bizottságról** szóló tjavaslat tárgyalása.

Szivák Imre Mocsáryval polemizál, ezután a javaslatot fejtegetve annak előnyeit iparkodik kimutatni. Szerinte ha tulságos erős a municipium, akkor vagy erős, vagy gyenge a kormány hatalom. Ezután a jobboldali ellenzékkel polemizálva, tagadja azt mintha a javaslattal a kormány experimentálna. A jó közigazgatásra nézve a tisztviselők választását, azok qualificatióját, a főispánok reorganisatiója és terület szabályozását tartja szükségesnek. Szerinte ezen javaslat minden érdekek és igényeknek megfelel, ép azért elfogadja azt.

Hedry Ernő kiemelve a javaslat hiányait, kijelenti, hogy azt nem fogadja el.

Éber Nándor a porosz, franczia, amerikai és angol közigazgatási rendszerre hivatkozva taglalja azokat. Szerinte ezen államok nagy részben a jó közigazgatásnak köszönhetik felvirágzásukat. És hogy a continens közigazgatása nem oly jó, mint Angliáé, azt leginkább annak tulajdonitja, mert nem lényeget, de a formát tanulmányozták és vették át. Szóló szerint egy nagy hiba az, hogy nálunk az állam mindenben és mindenütt gyanakodik, annak bebizonyitására hivatkozik az ipar törvényére, melyből az tünik ki, hogy senkinek az államengedély nélkül még csak mozdulni sem szabad. Szerinte az önkormányzat lényege abban van, hogy minden testület, legyen az országgyülés, vagy megye saját körében, saját felelőssége alatt szabad mozgással birjon. Arra utal továbbá, hogy az önkormányzati szellemet minden téren fejleszteni kell és oda törekedni, a hol e részben Amerika és Anglia van. A javaslat birálatába bocsátkozva, annak előnyeit iparkodik kiemelni, és kijelenti, hogy helyeselné, ha a tjavaslat bizonyos pénzbirságot vetett volna azokra, kik a bizottsági tisztséget el nem fogadják, mert ez által kimondatnék, hogy ennek elfogadása nem csak jog, hanem kötelesség. Ezek után kijelenti, minthogy a tjavaslatot a nemzet érdekeinek megfelelőnek tartja, elfogadja azt.

Hegyessy Márton: T. ház! A vitatkozások folyama, mely e törvényjavaslat keretén kivül sok egyéb tárgyat felölelt, megengedi nekem is, hogy elmondjam nézeteimet az ajtonomiától. Az ajtonomiát én ugy értelmezem, hogy az a municipiumoknak saját körükben az államközegek kizárásával csupán a főispán felügyeletével kizárólagos intézkedési joguk legyen. Ismétlem a központi kormánynak csak is felügyeleti jogot engedek. A hol e kettő összezavartatik, a hol a központi kormány beavatkozik a municipiumok saját körükbe tartozó ügyeik feletti intézkedésbe: ott nincs meg a teljes ajtonomia, ott a meglevő is veszélyeztetik. Igy értelmezte az ajtonomiát politikai multunk is; ez volt az autonomia 1848-ik évig hazánkban és hogy ennek minő hatása volt, azt mutatja a történelem.

Éber Nándor t. képviselőtársam az autonomia csodát keltő hatásaira hivatkozott a külföldi államokban, de elfeledte hogy hivatkozzék annak csodát keltő hatásaira épen hazánkban is. Az autonomia mentette meg hazánkat az 1825-ik évi centralisticus kisérlettől; megyei autonomia volt az, mely a szabadságharczban csodákat mivelt. Alig nyolcz megyére szorittatott össze az önvédelmi harcz, és a nyolcz megye autonomiából kifolyólag oly erőt merittt, hogy azon időben feléleszthettük az egész szabadság harczát és megküzdhettünk elleneinkkel. (Ugy van; a baloldalon.)

Nemcsak a külföldi államokban létező autonomiát kell tehát csodát keltő hatásunak tekintenünk, hanem olyanokul kell tekintenünk első sorban és főleg a hazánkban 1848-ig létezett megyei autonomiát.

Nem gáncsolnunk kell ezen autonomiát, hanem hálával kell azokra visszaemlékezni, kik ennek megteremtői, kik annak kezelői voltak.

Az autonomiával ellentétben áll a czentralisatio, ez az a mely az egyesek jogkörében, a mely a helyhatósági jogkörben mindenütt az állami hatalmat, az állami parancs szót irányadóvá.

A hová ez eljut, ott lassankint sorvadni fog a szabadság s végre teljesen megsemmisül. A történelemből hivatkozhatnék példára, de azt hiszem felesleges, ott van Francziaország példája. Épen az előttem szólott képviselő társam mutatta fel, hogy ott alig 70 év alatt 13 teljesen radikalis kormány változás történt; ez a czentralisatió következménye.

Kettő között kell választani, midőn a megyei önkormányzat rendszeréről van szó, vagy az egyiket teljesen, vagy a másikat teljesen. De a kettőt összezavarva alkalmazni lehetetlen. A ma szólott Szivák t. képv. ur megpróbálkozott ezt a fából csinált vaskarikát alkalmazni, s a merev czentralisatiót a józan deczentralisátióval találta alkalmazandónak. Hogy a gyakorlatban mire vezet ez, az az én képzeletemet felülmulja. Én habár elismerem is, hogy a fejlettebb közigazgatási igényeknek ma már nem felel meg a három havonkinti megyei testület közigazgatása, azért teljesen s szigoruan csatlakozom az autonomiához. Igaz, hogy épen azért, hogy fejlettebb közigazgatási igényeiről gondoskodva legyen hogy a felelősség elve keresztül vitessék, összeköttetésbe kell hoznunk ezen autonomiát a parlamentarismussal; ez ugyan nem megfejthetlen problema. Én osztozom azon nézetben, hogy a tisztviselő adminisztráljon és a megye ellenőrizzen. Csakhogy ez a tisztviselő ne választassék, a mai kandidarius bizottság által, nem ugy mint az 1870-iki t.-czikkben van megállapitva, hogy csak a főispán jóakaratából lehessen tisztviselő, hanem választassék szabadon a megyei hatóság által, s ez a tisztviselő csak a megye által legyen elmozditható, nem ugy mint az 1870. 42. t. czikk kimondotta. Ha ezen tisztviselők qualificatióval fognak birni, mert ehhez kötném „sine qua non" a választási képességet, akkor én meg vagyok győződve arról, hogy ha administrativ közegnek kizárólag a tisztviselőt tekintik, ha a statutumok alkotásainak joga meglesz teljes épségben a megyének, ha a megye az ellenőrzési jogot gyakorolja, az autonomia csorbittatlan marad? S én megvallom oly alakban a tisztviselők választását életfogytiglani választásnak tekinteném. A közigazgatási tudomány egyike a legnehezebb legszétágazóbb, legtöbb tapasztalatot, legtöbb elméletet igénylő tudományoknak, ezt három-hat év alatt elsajátitani nem lehet. Ha tehát kellő közegekről gondoskodunk, ki kell azt mondanunk, hogy a választás életfogytiglan történik, hogy a megválasztott tisztviselő a vármegye által sok kötelesség mulasztás esetében, fegyelmi uton mozditható el. Lehet, hogy akkor kenyér kereseti pálya lesz a közigazgatási hivatalokban is az alsó foku közigazgatási hivatalnoké, de én nem féltem, mint tegnap az igen t. miniszterelnök ur emlitette a személyes szabadság garantiáit. Kenyér kereset a birói pálya is, azon pálya, azon hivatal, melynek kezébe vannak letéve a személyes szabadság garantiái, és ha ez nem veszélyes, akkor nem tudom, miért kelljen azon esetben, ha a közigazgatási hivatal kenyér kereseti pályává tétetik, ettől félteni a személyes szabadság garantiáit?

Állandósitani akarom a megyei közigazgatási hivatalokat azért is, mert gondoskodni akarok arról, hogy a megyének mindaz, a mi attól elvétetett, annak visszaadassék; gondoskodni első sorban különösen azért, hogy az igazságszolgáltatási tisztviselők választása is visszaruháztassék a megyékre.

A jura reservatakat nem kiterjeszteni, hanem lehetőleg korlátozni kell, a jura reservaták kiterjesztése volt pedig az, hogy az igazságszolgáltatási tisztviselők kinevezése a koronára bizatott, a mi a mai kor haladási demokratikus elveivel meg nem egyeztethető. Nem szükséges ezért a két funktiót a közigazgatást s az igazságszolgáltatást egyesiteni, hanem egy és ugyanazon kerületben két hivatalnokot lehet alkalmazni, egyiket az igazságszolgáltatásra, a másikat aközigazgatásra, s ha csupán a kezelő személyzetet az irodát egyesitjük is, már abban is nevezetes előnyt fogunk nyerni takarékossági szempontból. Ha a megyéktől elvett tanügyet, ha az egyenes adók teljes és kizárólagos kezelését a megyékre bizzuk, akkor azt hiszem, hogy ujra feléledend a most zsibbadásban levő megyei élet; mert én nem tartok tegnap felszólalt Szeniczey képviselő társammal, a ki a megyei élet megzsibbadását annak tulajdonitja, hogy már most is nagyon ki van terjesztve a megye jogköre.

A kormány azonban nem az autonomikus utat választotta, hanem a czentralisatiót. Ezt tagadja, rejtegeti, sőt szóval az autonomiát hangsulyozza, de eredményileg és tényleg a javaslat legmerevebb centralisatión alapszik. Hat kormányközeget alkalmaz a 21 tagu közigazgatási bizottságban, és azt mondja 15-öt a megye választ bele, tehát a kormány hivatalnokai mindig minorisálva lesznek. A dolog azonban t. ház, nem ugy áll; mert ha tekintetbe veszszük azt, mire már az imént hivatkoztam, hogy t. i. az 1870. XLII. törvényczikk 68 §-a szerint csak azok választhatók tisztviselőkké, kiket a főispán által kinevezett három, és a megye által választott három tagból álló azon candidáló bizottság ajánl, melynek feje a főispán, tehát a kormány közege, akkor a megyei tisztviselőket sem tekinthetjük tisztán a megye kifolyásának. Ha egy szigoru és erélyes kormány alkalmazza a törvény ezen rendelkezését, akkor a megyei tisztviselők, a megye nézeteivel ellenkezőleg tisztán a kormány elemeiből lesznek választva és akkor ki fog tünni az, hogy a 21 tagból álló közigazgatási bizottságban nem hat, hanem 11 tag lesz a kormány embere. (Tetszés a baloldalon). Ez halálos csapást mér az autonomiára is, ez fogja teljesen megölni azon csekély érdekeltséget is, melyet még ma tapasztalunk a megyei közgyüléseken. Érzik ezt azok, a kik a tvényjavaslatot megszavazzák, épen azért alig találkoznak a merev centralistákon és a hivatalos szónokokon kivül olyanok, a kik ezt megnyugvással fogadnák el.

Ott van Tisza Lajos képviselő ur, ő kinyilatkoztatta, hogy rosznak tartja, sőt szerinte az elfogadók nagyobb része is rosznak tartja azon javaslatot, hanem azért elfogadja, mert ez hid a kinevezési rendszerre. Azt hiszem, hogy ily czélból maga a kormányelnök sem nyujtotta be ezen törvényjavaslatot.

Ott van a törvényjavaslat egyik elfogadója Plachy Tamás képviselő ur, ő elfogadja azért, mert az szerinte lyukat lő az igazságszolgáltatás chinai falán és mert ezen törvényjavaslat privilegiumot nem ad. Én azt hiszem, a t. képviselő ur nem vett tudomást arról, hogy a kormányelnök kinyilatkoztatta a párt értekezleten, hogy épen azon szakaszokat, melyek az igazságszolgáltatást érdeklik, kihagyja a törvényjavaslatból, és nem vette figyelembe különösen, hogy a bizottsági átdolgozás — a mely szerint pedig mi most tárgyaljuk a törvényjavaslatot — majdnem minden szakaszban gondoskodott a városokról. Tehát épen ezen két szempont, amelyből ő a törvényjavaslatot elfogadja, nem létezik.

Ott van Pulszky Agost képviselő ur, ő azért fogadja el, mert a felelősség szerinte inkább repraesentáltatik a testületekben, mint az egyesekben. Beszédében sokat hivatkozott Gneistra, de azt nem tudta igazolni Gneisttal. És én azon csodálkozom, — hogyha az a nézete a képviselő urnak, miért nem a régi rendszert pártolja, ott még nagyobb testület volt és a nagyobb számból álló testület meg inkább képviselné szerinte a felelősséget.

Szeniczey képviselő ur pedig azért fogadja el a törvényjavaslatot, mert szerinte ujitást nem tartalmaz. Nézetem szerint pedig épen ellenkezőleg e törvényjavaslat a legveszélyesebb, a centralisatio áramlatát tartalmazza.

A közvetlenül előttem szóló képviselő ur először a porosz s a franczia centralisatióra hivatkozott, hogy ezen szempontból fogadja el a törvényjavaslatot. Ez előttem tisztán van, ezt értem, hanem midőn azután kifejtette az autonomia csodatevő hatását, hogy azután hogyan fogadta el a törvényjavaslatot, mely a centralisatióban gyökerezik és hogyan tudta kiegyeztetni beszéde első részével, ezt már nem értem,

Móricz Pál képviselő ur pedig azért fogadja el azon törvényjavaslatot, mert szerinte a centralisatió a szabadságra nézve nagyon káros. Ez épen a törvényjavaslat ellen szól. Nem is ez neki a főindoka, hanem az, a mit előadása legutolsó részében közlött, az t. i. hogy ő meg van győződve arról, hogy azon esetben, ha az fogja kezelni a törvényt, a ki azt teremtette, akkor üdvös hatásu lesz. No t. ház! azt hiszem, hogy ha ugy a tuloldal, mint mi kideritjük a törvényjavaslat ellen indokainkat, fontosabb indokot nem fognak találni ellene, mint az, melyet Móricz Pál képviselő ur felhozott mellette. Oly institutió, melynek sorsa és üdvös hatása egyes ember, egyes halandó ember életéhez és kormányon maradásához van kötve, az az institutió desorganisatió, torzképe minden institutiónak. (Helyeslés a balon.) És én valóban nem értem, mi szükség volt ezen törvényjavaslatra. Mit akar ezzel a kormány elérni? Móricz Pál képviselő ur ugyan ezt is megfejtette. Ő azt mondá, hogy ezen törvényjavaslat czélja a fusionált párt consolidatiója. Azt hiszem, hogy czélt tévesztett a t. miniszterelnök ur, mert épen ezen törvényjavaslat az, mely az ugy is kevéssé consolidált pártban meglazitotta a fegyelmet, mely az ország közvéleményét felkeltette a kormány ellen, mely a legjogosabb ingerültséggel és indignatióval találkozott. Nem kell hivatkoznom az országgyüléshez benyujtott kérvényekre; mindnyájan tudjuk, hogy a municipiumok nagyobb része, még a legszabadelvübb municipiumok is kérvényeztek a törvényjavaslat ellen. Hogy tehát ennek hogyan lehessen azon hatása, hogy consolidálja a két ellenkező elemből conglomerált pártot, azt én ismét nem tudom felfogni.

Ha centralisálni akart a kormány, miért nem centralisált őszintén, miért nem mondja meg nyiltan? Én ezt tartom a törvényjavaslat egyik legfőbb hiányának. Sokszor láttunk már tárgyalásokat, melyeknél eltitkoltatott a valódi czél. Épen olyan ez is? A centralisatio czél, és ez elrejtetik. Talált volna ugyan mintát erre még a multban. 1817 decz. 20-án akkor, midőn az akkori absolut kormány épen a megyék megfékezése által akarta a hazai szabadságot megölni, egy kormányrendeletet adott ki, mely csodálatosan összhangzik a most tárgyalt törvényjavaslat elveivel. Azon kormányrendeletben az volt kimondva, hogy a fizetéses táblábirák és a fizetéses megyei hivatalnokok egy állandó kis gyülést képezzenek, és ezek hajtsák végre a kormányrendeleteket a megyegyülések teljes mellőzésével. A kormány arra czélzott, hogy ha ez létesül, akkor kezébe keriti a megyét és ezzel kiölvén az autonomiát, létesithetni fogja absolut czélzatait. Ez azonban hála az égnek, megdölt a megye resistentiáján. Ezt akarja tán a kormány most törvény utján alkalmazni?

Mert, habár én elismerem is azt, hogy évnegyedenkénti ülések által adminisztrálni nem lehet, még azon esetben is azt vártam volna inkább a kormányelnök urtól, hogy a saját müvében hangoztatott azon elvet valósitsa meg, hogy a választmány legyen ily közigazgatási bizottság féle, de ezen választmány mindegyik tagja kizárólag választassék. Ezt nem tartom oly veszélyesnek, habár a felelősség elve e testületben tökéletesen keresztülvihető nem volna is. Van ily közigazgatási bizottság féle Angliában is a helyhatóságokban különösen a törvényben ott van a Boards of Guardians, ezeknek egy harmada békebirákból áll, két harmad része azonban választatik? Hogy a békebirákat kormányhivatalnokoknak tekinteni nem lehet, ezt épen maga a miniszterelnök fejtegette, de ha kormányhivatalnokoknak lehetne is azokat tekinteni, ezek a Boards of Guardians Angliában mindenütt kisebbségben vannak az állami közegek tekintetében, mert azok csak egy harmadrészét képezik azon testületnek.

De a kormány nem azt teszi, a kormány minorizálja a közigazgatási elemeket, az autonom elemeket és majorisálja a kormány elemeket. És itt látom azt, hogy maga a kormány és nem az ellenzék teszi azt, a mivel ezt vádolta az előttem szólott t. képviselő társam, hogy t. i. a formát tekinti csak és nem a lényeget. A formára vonatkozólag hivatkozhatik Angliára, a Boards of Guardians-ra, de a lényegre nem hivatkozhatik, mert abban gondoskodva nincs, minél fogva az autonomiát a kormánynak e javaslata meg fogja ölni.

A kormány alkalmaz e bizottságban tizenegy kormányhivatalnokot és tiz autonom tagot, de a tiz autonom tag sem lesz felelős az őket megválasztóknak, csak felfelé felelős. A kormányhivatalnok is csak felfelé lesz felelős s ez vonja felelésre a megye által választott tagokat is; ez felforgatása a felelősség elvének.

Én azt hiszem t. képviselőház, hogy midőn ezen javaslatot tárgyaljuk, nem pártszempontból kell kiindulni. Ez nem pártkérdés. Ez a haladásnak, a haza létének kérdése. Ha én pártszempontból indulnék ki, akkor talán üdvözölném e törvényjavaslatot, mert az épen egyike, ha nem kizárólag, lesz azon okoknak, melyek a fusió által létesitett pártdictaturát megsemmisitik. Ha mondom pártszempontokból indulnék ki, akkor talán üdvözölnöm kellene legalább titkosan e törvényjavaslatot, de én első sorban hazafi, nem pártember vagyok, épen azért egész erővel küzdöm annak létesitése ellen, mert habár meg is vagyok győződve arról, hogy azt az élet előbb-utóbb el fogja söpreni és ez által is lukat üt a parlamenti dictaturán a parlament jelenlegi despotismusán, mely az oly keveseknek tetsző javaslatot kabinetkérdéssé tévén annak létesitését biztositá. Mondom, habár meg vagyok is győződve arról, hogy az egészséges közvélemény mielőbb meg fogja semmisiteni azt a törvényjavaslatot, hanem akkorra még azon egynehány zöld levélnek is a melyet az eddigi kisérletek épen hagytak meg autonomiánk fáján, egy részét meg fogja emészteni épen ezen korcs javaslat.

Mielőtt beszédemet végezném, legyen szabad azon t. képviselő társaimhoz szólani, a kik ezen javaslatot ép ugy kárhoztatják mint én, hanem a kik a szavazás elől ki fognak menekülni a folyosókra. A képviselői állás nemcsak jogot ad, hanem terhes kötelességeket is ró a képviselőre. Ha a képviselő meg van arról győződve, hogy a benyujtott javaslat helytelen, hogy az az autonomiát fogja megölni, a melynek mostani alkotmányos létünket, mint gyümölcsöt köszönhetjük, akkor vét önmaga ellen, vét választói ellen, vét lelkiismerete és hazája ellen, és mindezeknek, valamint az utókornak ép ugy felelősséggel fog tartozni mint azok, a kik azt megszavazták, ha nyilvánosan nem hangoztatja meggyőződését, — mert ha ezt nyilvánosan hangoztatni fogná minden képviselő, meg vagyok arról győződve, hogy ezen törvényjavaslat sorsa a bukás lesz. Pártolom Mocsáry képviselőtársam határozati javaslatát, (Helyeslés a baloldalon.)

Móricz Pál félre magyarázott szavait igazitja helyre. — **Horváth** Gyula előtte szólóval polemizál, azután kijelenti, hogy meddőnek tartja azon vitát, ha a felett vitatkozunk a mit eddig a tudomány férfiainak nem sikerült megállapitani, majd Hedry Ernő és Zichy Nándor gróffal polemizál. Ezek után kijelenti, hogy minthogy azon törvényjavaslatban megvannak azon feltételek, melyek az önkormányzatot lehetségessé teszik, hogy elfogadja azt.

Helfy Ignácz: T. ház! Kétséget nem szenved, hogy ezen stadiumban, a melyben a vita jelenleg van, mi többé egymást capacitálni nem fogjuk. De hisz ez bizonyos tekintetben más törvényjavaslatoknál is történik. A pártok a nyilvános ülés előtt megállapodnak, itt csak indokolják szavazataikat és szavaznak, hanem rendesen van a hosszu vitáknak egy igen fontos czélja, az, hogy az eszmék tisztáztassanak, hogy praecise megállapittassék a kormány álláspontja épugy, mint az ellenzéké, s igy a közvélemény azon helyzetbe juthasson, hogy itélhessen a kettő közt, hogy melyiknek van igaza, melyiknek elveit kell jövőre követni.

Sajnálattal kell constatálnom — amit ugy hiszem senki kétségbe vonni nem fog — hogy ez alkalommal, daczára annak, hogy ma már negyedik napja, hogy a vita foly, ezen czélt nemcsak hogy el nem értük, de még csak nem is közeledtünk feléje. Én nem emlékszem vitára e házban, hogy elannyira tisztázatlan maradt volna, különösen a kormány álláspontja, mint a jelen esetben. Hisz a mennyien felszólaltak a kormánypárt részéről, annyian különbözőleg fogták föl, sőt némelyek különböző eredményre jutottak, más minőséget látnak a törvényjavaslatban és mások épen ellentétes hatásokat várnak tőle. Nem csak a kormánypártban, hanem a kormány kebelében sincs összhang e tekintetben; igy például a t. miniszterelnök ur ismételten kijelentette, hogy szerinte e törvényjavaslat definitivum, melytől ő igen üdvös hatást remél, a hozzá igen közel álló államtitkár ur, a kiről föl kell tennem, hogy e törvényjavaslat szerkesztésére némi befolyást gyakorolt, az ép az ellenkezőt mondotta, hogy ő kisérletnek tekinti csak, de oly kisérletnek, mely ha megbukik, be lesz bizonyitva, hogy a kormány hibásan concipiálta e törvényjavaslatot, hanem Magyarországon az önkormányzat lehetetlen.

Mit mondottak a kormány törvényjavaslatát támogató tagok? A t. miniszterelnök urhoz igen közel ülő és álló képviselő Tisza Lajos azért fogadta el, mert világosan mondá, közeledést lát abban azon czél felé, a melyet ő tart helyesnek, a közigazgatás terén, azt t. i. hogy a közigazgatás nagyobb részben a kormány kezében összpontosittassék. Plachy képviselő ur azért üdvözli a törvényjavaslatot, mert helyre látja állitani a kapcsot a közigazgatás és igazságszolgáltatás közt, a mit a kormánypárt más része és maga a kormány merőben tagad. S itt legyen szabad mellesleg megjegyeznem, hogy csodálkoztam, midőn a t. miniszterelnök ur zokon vette Mocsáry barátomtól azon kifejezést, hogy ő hidnak tekinti ezen törvényjavaslatot, a mely a centralisatió felé vezet. S miért nem fordul a miniszter ur ugyanazon szemrehányással a hozzá és szivéhez közelebb álló Tisza Lajos urhoz, ki más szavakkal ugyanazt mondotta, csakhogy ő azon okból elfogadta; Mocsáry barátom pedig, — ellenkező álláspönton levén, — épen azért el nem fogadta.

Tény t. ház! hogy tisztában senki sincs magával. Leginkább bebizonyitotta ezt nehány negyedórával ezelőtt Éber t. barátom, ki azzal kezdette, hogy tisztában van magával. S miként van tisztában? Hogy üdvözli a törvényjavaslatot, kiindulván a porosz és franczia összpontositó közigazgatási rendszerből, s végre feldicséri az önkormányzatot, hogy milyen volt ezelőtt. Mi következik mindezekből t. ház? Az hogy ha a t. ház azon javaslatot nem is akarja elfogadni, melyet Mocsáry barátom tett, hogy tudniillik ezt a törvényjavaslatot véglegesen vesse vissza, én benső meggyőződésemből mondom, hogy kötelessége az országgyülésnek, legalább is felfüggeszteni ezen törvényjavaslat tárgyalását. Ez oly törvényjavaslat, a mely minden alkotmányos országban legalább is nehány évet vesz igénybe. Emlékszem reá, hogy Olaszországban, a hol nagyon gyorsan kellett müködni, mert municipalni kellett a királyságot, a municipalis törvényjavaslat általános vitája hat hetet vett igénybe. E törvényjavaslatot, mely Angliában tiz-tizenöt évet vett igénybe, nálunk rövid pár hét alatt akarják keresztül hajtani. Alig néhány hete, hogy a közvéleménynek erről tudomása van. S ha van valaki az országban a ki megérlelhette magában, ez legfeljebb csak a miniszter ur, mert midőn concipiálta, nem tudom mikor, — lehet hogy volt annyi ideje, hogy elméjében megérlelhette de hogy a közvélemény vagy mi képviselők megérlelhettük volna, azt az eddig lefolyt vita után merőben tagadom.

Éppen csak egy dologban érthetek egyet a törvényjavaslatot védő szónokokkal s a kormánynyal is, abban tudniillik, hogy mindegyik dicséneket énekel a magyar önkormányzatnak. Eszembe jutott az a természetrajzi tünemény, mely hazánkban ismeretes. Összel tudniillik midőn a gólyák elkészülnek menni, körbe állnak s egy gólyát középre fognak s elkezdenek a magok módja szerint énekelni. Akkor hihetőleg eléneklik a szegény áldozat nagy érdemeit s azután rárohannak s megölik. Ezt a mi népünk a gólyák itélet napjának nevezi. És ugy látom, hogy ezen közigazgatási törvényjavaslat a magyar önkormányzat itélet napja. Önök eléneklik annak érdemeit azon perczben midőn sirkövet készülnek reá rakni. (Madarász József közbeszól: Nincs erejök!) Legremekebbül szólott e tekintetben az igen t. belügyminiszter ur, ő dicsérte fel legjobban az önkormányzatot, nem csak, hanem oly élesen és szerintem oly helyesen megczáfolta Senynyei képviselő ur azon nézetét, a közigazgatást kinevezett tisztviselőkre kell bizni, hogy annál jobban alig is lehet kivánni, s mégis azon conclusióra jutott, hogy oly közigazgatási bizottságot kell föl-állitani, melyben kinevezett tisztviselők játszák a főszerepet.

Ha nem tettem volna fel magamban, hogy röviden fogok szólani, lépésről lépésre, szóról szóra követhetném a kormány és kormánypárti képviselők nyilatkozatait és kimutathatnám, hogy szóról szóra, tételről tételre ellenmondásban állanak egymással, a mi megint csak azt bizonyitja: hogyha mindjárt helyes is a kormány felfogása, nincs megérve az országban, következőleg azt törvényhozási tárgyalás alá venni jelenleg nem lenne szabad.

S miután már a szót kiejtettem a kinevezett tisztviselőkről, legyen szabad röviden reflectálnom azon jeles beszédre, melyet tegnap ez eszme védőjétől hallottunk. Csak egy igen rövid megjegyzést kivánok tenni. Tegnap emlitette az igen tisztelt miniszterelnök ur, hogy vajjon azon hibák, miket a választott tisztviselőknél tapasztalunk, nem lesznek-e meg ép ugy a kinevezett tisztviselőknél s vajjon azon protectio, melyet mindnyájan sajnálunk, nem lesz-e meg ezentul is ép ugy, még talán csunyább alakban a kinevezett tisztviselőknél? A mi a protectiót illeti, bármennyire sajnálja is mindenki, azt az emberi természetből a társadalomból kitörölni lehetetlen. De lehetetlen kiküszöbölni a kormány köréből is, mert ha a kormány nem protegálná azokat, kiket tisztviselőkül ajánlanak, ő maga lenne kénytelen felkérni barátait, hogy ajánljanak alkalmas embereket. Vegyük csak, hogyan megy a dolog a gyakorlatban. Ha a miniszter nem ismeri azokat, kiket kinevezni akar, mit kell tennie? forduljon-e a főispánhoz és egyedül az ő informatiója szerint járjon el? Ezt mi nem akarjuk s azt hiszem, a t. jobboldali ellenzék sem akarja. Mit kell tennie? barátaihoz ismerőseihez fordul, a kik a megye főemberei, a kik a megyében befolyással birnak és őket kéri fel, hogy ajánljanak egy vagy más állásra alkalmas egyéneket. Én más módott nem tudok képzelni. Ha tehát van protectió és a kinevezés nem jól üt ki, az nem a miniszter hibája, hanem azoké, kik oly egyéneket ajánlanak, a kik meg nem érdemlik. Ez az emberi természetben, a társadalomban rejlő kiküszöbölhetlen hiba és e bajon sem a választás sem a kinevezés nem segit.

Nem akarván mint mondám, hosszas czáfolatokba bocsátkozni, csupán Éber képviselő urnak egy állitására kivánok megjegyzést tenni; ő t. i. felhozta, hogy Franczia- és Poroszországban meny-

nyi kormányváltozás történt, — de a közigazgatáshoz nem nyultak, mert meg voltak győződve, hogy az képezi az alapját államaiknak. Elhiszem, hogy ugy van, de mi következik ebből? Az' hogy nálunk az önkormányzat azért oly rosz, mert soha sem hagynak neki békét, mert folytonosan bolygatják. Hiszen alig telik el két-három év, hogy önkormányzati rendszerünk ne változnék; mindenik miniszter concipiál uj dolgot. Ha nem bukott volna meg a volt belügyminiszter, eddig már az egész megyei terület is meg lett volna változtatva, felforgatva egész Magyarország. Ez nálunk a szerencsétlenség. Nem elég, hogy a mi minisztereink nem elég ügyes orvosok, hogy a beteget gyógyitani birják, hanem még annyi kegyelettel sem viseltetnek iránta, hogy békében hagyják. (Helyeslés a baloldalról.)

Miért rosz nálunk az önkormányzat? Mert önök tették azzá. A mi benne legjobb volt, azt lassanként mind kiszedegették belőle. Önök fosztották meg a megyét az önkormányzat legfontosabb attributumaitól, midőn a biró választási jogot elvették, midőn a viriliseket oda bejuttatták, a kik bizonyosan nem érdemeik alapján gyakorolnak befolyást a megyéken. És még azt kérdik, miért rosz a megye? Vegyék el azt a roszat, a mit beleillesztettek, és jó lesz. Nem mondom, hogy módositani nem kell, nem mondottuk mi azt soha; ellenkezőleg programmunk mindig az volt, hogy az önkormányzati igazgatást az önkormányzat keretén belül és az előrehaladott korszellem és a megváltozott hazai viszonyokhoz képest át kell idomitani, de nem kiforgatni, nem kisodorni alapjaiból, hanem történelmi fejlődése alapján.

De bármiképen vélekedjék a t. ház többsége, én azt hiszem, senkisem állithatja azt, hogy ezen közigazgatási bizottságról szóló törvényjavaslat nem szándékozik szükebbre szabni az önkormányzat határait, hiszen a ki ezt tagadja, oly kézzel fogható tényt tagad, hogy azzal szemben vitázni merő lehetetlenség. Sokan a t. tuloldalról be is vallották, igenis elvétetik némely jog a megyei közgyüléstől azért, hogy a közigazgatási bizottságra ruháztassék, hanem csak egygyel indokolták, mondván: igenis csonkittatik némiképen az önkormányzati jog, de ez a parlamentarismus javára történik. Ez volt a főérv. Nem állitom én, hogy épen a miniszterelnök ur mondotta, de igenis támogatói mondották, és alig volt egy, a ki ne hangsulyozta volna, hogy hiába, bármennyire kegyelettel viseltessünk is az eddigi megyéhez, a megváltozott viszonyok az uj parlamentalis rendszer kikerülhetlenné teszik, hogy az önkormányzat változtassék.

T. ház! Én határozottan merem mondani, hogy ha van e házban hive a parlamentarismusnak, én az vagyok, feltétlen hive vagyok a parlamentarismusnak. De azért engedje meg a t. ház, hogy nyiltan kimondjam, mint hosszú gondolkozásnak és hosszu tapasztalásnak eredményét: hogy bár menynyire tiszteljem és becsüljem a parlamentarismust, söt épen azért, mert tisztelem és becsülem, üdvösnek és szükségesnek tartom, nem hunyhatok szemet azon tünemény előtt, melyet nemcsak hazánkban, de europaszerte látok, hogy tudniillik a parlamentarismus iránt az utóbbi években hanyatlani kezd a tisztelet és hanyatlani a hozzá való ragaszkodás. Ennek okait nagy könnyen ki lehet találni. Én értem, ha mi eddig ragaszkodtunk a mi alkotmányunkhoz, mert az a mi életünkből vérünkből fejlett, ragaszkodik hozzá Anglia, mert ugyan ily helyzetben van, de Europa szerte a hol oktroyált alkotmányok vanuak, a hol divatba hozták csupán azért, mert az absolut kormányok meggyőződtek a felől, hogy a parlament nem csak nem akadály az absolutismus utjában, hanem igen alkalmas czél arra. Ekkor a népek közt már gondolkoztak felette, s ha, vizsgáljuk azt, a mi Franczia országban közvetlenül a háboru után történt s ha nemcsak a tényeket, hanem azok szülő okait is tanulmányozzuk, lehetetlen meg nem győződnünk arról, hogy ez nem egyéb mint következménye azon parlamentaris csalásnak, melyet a napoleoni császárság 20 éven át Francziaországban üzött, és a mi oda vitte a franczia népet, hogy annyira elborzadt a parlamentarizmustól, hogy átcsapott őrülten a legszélsőbb municipalizmusba a communismusba.

Ne méltóztassanak hinni, hogy a parlamentarismus magában elegendő arra, hogy a népek boldogságát és a közszabadságot biztositsa. — A parlament, mint maga Éber Nándor t. képv. társam is declarálta, nem szabad, hogy egyéb legyen, mint az önkormányzat zárköve, exponense. De a mint ez ma europaszerte chablonszerüleg üzetik, ez már nem lehet oly imádott eszme, mint 20—30 évvel ezelőtt. És ha t. ház a parlamentarismus nem elegendő arra hogy a közszabadságot biztositsa, még oly országban sem milyen Anglia, hol legnagyobb mérvben van kifejtve, — mit mondjunk mi a mi parlamentarismusunkkal szemben? Az a parlamentarismus-e ez, mely megérdemli, hogy érette ezer éves institutiónkat feláldozzuk? Ezen parlamentarismus czimén követelik tőlünk ezen óriási áldozatot? (Helyeslés a balon) Érteném, ha mint ma egy képviselő ez oldalon mondá, hogy el kell kobozni az önkormányzat némely jogait a parlamentarismus javára, akkor sem tagadnám el, de érteném, hogy teljessé tegyük a parlamentarismust. De mit tettek nálunk? Megcsonkitották a parlamentet, olylyá reducálták, melyet alig lehet másnak nevezni, mint megszaporitott megyegyülésnek és épen azért, hogy a parlament valamivel több legyen a megyénél, megcsonkitották a megyét is. Ily parlamentarismusért, a milyen nálunk nem uralkodik, hanem grassál, én az önkormányzatból egy hajszálnyit sem vagyok hajlandó feláldozni. Csak egyet akarok még felemliteni.

Itt a belügyminiszter és főváros közötti conflictusról szól, mit fönebb közlünk. Azután ekép folytatja szóló:

Azt mondja a t. miniszter ur, indokolva a törvényjavaslatot Mocsáry Lajos barátommal szemben, hogy egyik czélja e közigazgatási bizottságnak ép az, hogy megszüntettessék azon viszás viszony, melynél fogva a megyében idegennek tekintetik az, a ki oda való, a ki a kormány által kineveztetik. A mi az idegent illeti, bocsánatot kérek, a t. miniszterelnök ur igen jól értette, hogy Mocsáry barátom mily értelemben vette e szót. Az igen természetes, hogy ha az egyik megyebeli a másik megyében az önkormányzati téren befolyni akar, ez idegennek tekintetik. Én mint erdélyi vagy teszem bihari születésü, a másik Nógrád megyében idegen vagyok, de az egész hazában nem vagyok idegen; és ha oda jövök, hogy az önkormányzatba befolyjak, akkor idegennek tekintetem, ellentétben azzal, a ki odavaló. A mi magát azt illeti, hogy a t. miniszter ur a közigazgatási bizottság által elérni reményli, hogy megszünjék a polgárokban az állam által kinevezett hivatalnokok elleni ellenszenv; ez nem áll. Nem az a hiba minálunk, ellenkezőleg akár hányszor hangsulyoztatott e teremben, hogy Magyarországon nagy szerencsétlenség, hogy minden város, minden testület, mindent a kormánytól vár és mindenért a kormányhoz fordul, ebben látja gyámját. Megforditva áll tisztelt miniszter ur mi nálunk a dolog. Egyik legnagyobb bajunk az, hogy a mi kormányaink bizalmatlankodnak a megyék irányában, hogy minden alkalmat megragadnak itt, hogy a mi népünket ugy tüntessék fel, mint a mely nem képes arra, a mire minden más nép képes, s azért járszalagot kell kezébe adni, mielőtt csak egy lépést megengednének is. Ebben van a hiba. És ezt akként akarja a miniszter ur gyógyitani, hogy még a megye keblébe is be akarja szoritni saját kinevezett hivatalnokokait? Ez eszembe juttatja azt az anyát, a kinek gyermekei folytonosan sirván, a szomszéd panaszkodott neki, hogy nem dolgozhat miattuk: az anya ugyanis azt felelte: uram én nem tudom mit csinàljak, folytonosan ütöm a gyermekeket, hogy ne sirjanak, de még is egyre sirnak. Ugy tesz a miniszter ur is. Gyógyitani akarja a bajt azzal, mi azt előidézte.

Hagyják meg az önkormányzatot önkormányzatnak, és meglátják, hogy a megyében az administratió jól fog menni.

Befejezésül még csak azt mondom: A t. miniszter ur azt jelentette ki, nem emlékezem jól, a házban-e, vagy csak a clubban, azt tudom, hogy méltóztatott mondani, hogy ragaszkodik ezen törvényjavaslathoz főkép azért, mert ez keretét képezi azon összes közigazgatási törvényjavaslatoknak, a melyeket elő akar terjeszteni. Már engedelmet kérek, ha ez a keret, én már előre borzadok attól a képtől, a melyet a kormány ebbe illeszteni akar. Miután én a képet nem akarom látni, előre kijelentem, hogy a keretet sem fogadom el; elfogadom Mocsáry képviselőtársam határozati javaslatát. (Helyeslés a baloldalon.)

Tisza Kálmán miniszterelnök arra utal, hogy miként lehet ezen javaslatot megbirálni annak, a ki azt nem érti és nem tanulmányzzta. Arra nézve, hogy a parlament iránti ragaszkodás csökkent, azt válaszolja, hogy mindenütt a hol parlament van, ragaszkodnak ahhoz és tagadja azt mintha az ahoz való ragaszkodás csökkent volna. Azt illetőleg, hogy parlamentalismusunk egy nagy megyegyüléshez hasonló-e vagy nem ezt fölfogás dolgának tartja. Ezután a város és a közötte levő viszonyra felel Helfynek, mit fönebb közlünk.

Ülés vége 2 órakor.

KÜLFÖLD.

Mac-Mahon proklamatiója a francia nemzethez csakugyan megjelent a mai hivatalos lapban s tartalma távirati tudósitás szerint röviden a következő: A senatoroknak és képviselőknek a köztársaság elnökével egyesülten fen kell tartaniok az országban a rendet és a békét. Az alkotmányos intézmények előbb nem revideálhatók, mig loyalisan nem alkalmaztatnak, hogy ez azonban az ország óhaja szerint eszközölhető legyen, elkerülhetlenül szükséges az általam szakadatlanul előtérbe helyezett konservativ, valóban szabadelvü politika. Mac-Mahon ezután egyesülésre inti mindazokat, kik többre becsülik a társadalmi rend védelmezését, a törvények tiszteletét s a haza iránti ragaszkodást, mint a pártok emlékeit, törekvéseit és kötelezettségeit. Felhivja mindezeket, hogy a kormány köré seregeljenek; mert ugymond nem csak lefegyverezni kell azokat, kik a jelen közbiztonságot veszélyeztetik, de le kell hangolni azokat is, kik társadalomellenes tanok és forradalmi programmok terjesztése által fenyegetik a jövőt.

Érdekes episódot az olasz-osztrák háboruból beszélt el nemrég Canrobert tbnok bizonyos Ideville urnak, ki látogatást tett nála. Az 1859-ki hadüzenet, mondá, köztudomás szerint nagy hirtelenséggel történt. A franczia segédhadak két részről, Genuán és az Alpokon át nyomultak elő; én az utóbbi hadosztály élén állottam, utasitásul kapva, hogy a Genuán át érkező főhaddal való egyesülés előtt ütközetbe ne bocsátkozzam s Turinba érve az olasz részről fontos és erőditettnek jelentett dora-balteai positiókat szálljam meg. Az osztrákok ekkor már Turinhoz közel állottak s itt roppant rettegés uralkodott. Susába érkezve ott találtam a királyt nagy nyugtalanságban. Rögtön Turinba siettem s az emlitett positiókat megszemlélve, azokat tarthatatlanoknak találtam, mit közöltem is a királylyal, ki elveszettnek mondotta magát, ha Turin védelmétől elállok. Erre kérdeztem ő felségétől, biztosithat-e, hogy Casaleban és Alessandriában kellően elhelyezhetem nehány ezerből álló hadosztályomat. Ezt ő királyi szavával erősitette, mire én magamra vállalva minden felelősséget, elhatároztam, hogy Casale és Alessandriára vetem magamat; mert csak e strategiai mozdulat menthette meg a fővárost. A király karjaiba szoritva beegyezett tervembe. Másnap hajnalban utra keltünk. Mihelyt az osztrákok elvonulásunkról értesültek, a Turinba nyomulással felhagyván visszafordultak utánunk. Turin tehát meg volt mentve! Poroszokkal szemben, a mint őket most ismerem, el lettem volna veszve, ezek bizonyosan tudták volna, hogy erőm gyenge s nem tartották volna érdemesnek miatta visszafordulni. Viktor Emanuel azonban soha nem feledte el a szolgálatot, melyet neki akkor tettem, s maga Cavour, ki eleinte hevesen ellenezte tervemet, később forró köszönetét fejezte ki vakmerő sakkhuzásomért.

Nikita fejedelem haditanácsot hivott össze palotájában f. hó 6-án azon hirre, hogy a törökök a montenegrói határokat erősen megszállották. A tanácsban a fejedelem kifejtette, hogy Montenegro magatartása a délszláv mozgalommal szemben népjogi szempontból tökéletesen korrekt maradt, bár nem tagadható, hogy egyes montenegrói alattvalók résztvettek a felkelésben, ezt azonban lehetetlen volt meggátolni. Ha tehát a török kormány mégis fenyegető állást foglal, világos, hogy a porta ellenséges indulatot táplál Montenegróval szemben. Most tehát az a kérdés, mit kelljen tenni? A haditanács aztán elhatározta, hogy figyelő és várakozó állást fog foglalni s ha a határon a török erő még inkább szaporittatik, ez casus belli gyanánt tekintendő.

Karageorgevich Péter hrg. két hó óta egyik bosnyák felkelő csapat élén állt és pedig Petrovics, Merkunich stb. álnevek alatt. A csapatot agensek által saját pénzén toboroztatta össze. Montenegró nem szivesen látta Karageorgevics fellépését Szerbia iránti féltékenységből, másrészről Szerbia is természetesen mindent megtett, hogy a herczeget Bosniából eltávolitsa. E czélból megvásárolta a herczeg főagensét, ki aztán csakugyan kivitte, hogy a bosnyák felkelők egy rögtönözve tartott skuptsinában kényszeritették Karageorgyevich hget, hogy Bosniát nyolcz nap alatt hagyja el.

UJDONSÁGOK.

A hivatalos lapból. Áthelyezések: Feley Gyula promontori kir. járásbirósági aljegyző a budapesti kir. törvényszékhez. Kálmán Lajos szolnoki jbsági aljegyző a kassai kir. törvényszékhez helyeztetett át.

Kinevezés. A m.-szigeti kir. törvényszékhez II. oszt. jegyzővé Majoros Mihály ottani kir. tvszéki aljegyző, aljegyzővé pedig Mihály Gábor ügyvédjelölt; az oravicza-bányai kir. tvszék mellé kir. végrehajtóvá Bugarszky Milán hódsági lakos, — továbbá Horváth Simon kir. ügyész a dévai állami tanitóképezde igazgatótanácsába rendes tagul, végül Schalmeiner Lipót és Dallagiacomo Simon a fiumei áll. felsőbb középtanodához rendes tanárokká neveztettek ki.

— **Az ügyvédi kamarákból.** A kassai ügyvédi kamara lajstromából Malonyai Gyula varannói és Harikovszky Emil kassai ügyvédek önkéntes lemondásuk folytán kitörültettek, ellenben Szőke János szikszói és Krick Manó kassai ügyvédek abba felvétettek. — A nagyváradi kamara közhirré teszi, hogy Kocsis József és Sal Ferencz ottani ügyvédek, amaz lemondás, ez pedig polgármesterré lett megválasztatása folytán, végre Szakáll László margittai ügyvéd elhalálozás folytán a kamara ügyvédi lajstromából kitörültett s ez utóbbi irodája részére gondnokul Szabó Lajos és Kovács Lajos margittai ügyvédek neveztettek ki. — A szathmárnémeti ügyvédi kamara lajstromából Félegyházi Elek szatmárnémeti és Báthi Károly felső-bányai ügyvédek, — a szabadkaiból Raisz Sándor és Ternovszky Béla zombori lakos ügyvédek, mindannyian saját kérelmökre kitörültettek.

— **Uj egyletek.** A „Dunaszekcsői önkéntes tüzoltó egylet“-nek, — A mágócsi társas-körnek s Zólyom-váraljai vasuti olvasó-körnek alapszabályait a belügyminiszter a kellő záradékkal ellátta.

— Az udvar köréből. Ma kihallgatás volt a királynál. Megjelent 18 polgári és katonai egyén, közöttük két lengyel is. Bár többen nem voltak előre szabályszerüen bejelentve, de mivel messze vidékről jöttek az audientiára, a király rögtön maga elé bocsátotta őket. — A király Budáról távozása előtt még egyszer fog adni kihallgatást. A királyné napi sétáit rendesen megteszi a déli órákban és pedig vagy a várkertben, vagy a bástyákon. Mária Valéria főherczegnő sétakocsizásait naponta pontban déli 12 órakor kezdi Rónay Jáczint püspök és egy franczia gouvernant kiséretében.

— A magyar mérnök- és épitész-egyesület jan. 15-én esti 5 órakor az egyesület helyiségeiben (régi Lloyd-épület, a Duna felöli oldalon, II. emelet) egyetemes szakülést tart. Tárgya: Gonda Béla vidéki tag felolvasása: A torontálmegyei tiszai zsilipekről.

— A „Budapest-óbudai lövészegylet“ január 16-án d. e. 9 órakor saját helyiségeiben ez évi rendes közgyülését tartja következő napirenddel: évi jelentés, a számvizsgáló bizottság jelentése, tisztujitás, számvizsgáló bizottság választása, 1876-iki költségvetés tárgyalása. Ezt folyó ügyek követik.

— Az aradi honvédegyletnek folyó hó 10-én tartott választmányi ülésén egyebek között megválasztattak az aradi honvédegylet szoborbizottságának tagjai, összesen 7-en és két póttag. E bizottságnak három teendője lesz, ugymint: 1) A szobor felállitási helyének meghatározása; 2) A kijelölt tér és környezetének müszaki fölvétele és 3) Annak idején a hazai müvészeknek a pályázatra való felhivása.

— A kolozsvári Fröbel-intézet és gyermekkertésznő-képezde felsegélésére a m. kir. pénzügyminiszterium engedélye folytán jótékonyczélu arany- és ezüst-sorsjáték rendeztetik. A sorsjáték nyereményeinek összes értéke 11,500 frankra rug. E sorsjáték 100,000 darab sorsjegyből áll. A 100,000 sorsjegy 1000 sorozatot képez, melyek mindenike 100 sorsjegyet foglal magában. A sorsjáték 243 nyerő számot tartalmaz, összesen 11,500 frank értékü nyereménynyel. A huzás a budapesti m. kir. lottó-igazgatóság által 1876 évi május 3-án fog eszközöltetni. A sorsjegyek ára 50 kr. Az arany és ezüst nyeremény tárgyak 1876. évi február hó 1-től kezdve Szurmák Vilmos budapesti ékszerárusnál közszemlére lesznek kitéve. A főnyeremény 5000 frank. A legkisebb nyeremény értéke 10 frank.

— Az országos magyar iparegyesület kiállitási szakosztálya f. évi január 14-én d. u. 5 órakor az egyesület helyiségében (országut 10. sz. I. em.) ülést tart, melyen a tagok zészt venni kéretnek.

— Portomentesség. A földmivelés-ipar és kereskedelemügyi miniszterium által, a kereskedelmi törvény 8-ik §-a értelmében f. évi január 1-től kiadandó, az Athenaeum könyvnyomda bizományában megjelenő, a kereskedelmi czégek bejegyzését stb. tartalmazó „Központi értesitő“ azon példányai, melyek portomentes közhatóságokhoz vannak intézve, postán dijmentesen szállittatnak, ha a boritékon a czimezésen felül e kitétel áll: „közszolgálati ügyben viteldij mentes.“

— A Kárpát-egyesület Kézsmárkon ülést tartott Berzeviczy Egyed elnöklete alatt. Több érdekes tárgy fordult elő. Felolvasták az iratot, melyet a miskolczi gőzmalomtársulathoz, mint Tátrafüred jelenlegi tulajdonosához intéznek a tavalyi gyógydij harmadának átengedéseért, mivel az egyesület müködése főleg Tátrafürednek válik javára. Felolvasták a franczia köztársaság elnökének köszönőlevelét is az átnyujtott „Kárpáti album“-ért. Jelenték, hogy az egyesületi évkönyveket küldöttség nyujtotta át Budapesten a királynak és királynőnek; hogy a hétszáz forintba kerülő tátrai térkép nyomás alatt van, s ezer magyar s ugyanannyi német példányban nyomatik; hogy a tátrai „Kalauz“-könyvet a Franklin-társulatnál fogják kiállitani, stb. Az egyesület tőkéje jelenleg 1752 frt 95 kr.; a pénztárban pedig 767 frt 62 kr. áll rendelkezés alatt, habár a térképre már 400 frtot kiadtak. Ez évre leendő kiadásokat harmadfél ezer forintra számitják, melyet a tagdijak fedezni fognak. Az idei „Évkönyv“-re már is tizenegyen jelentettek be dolgozatokat, melyek majd mind a Tátra természetrajzára vonatkoznak.

— Rögtöni halál. Dr. Finaly Zsigmond orvos tegnap este 9 órakor a Lipót utcza 4-ik számu házban látogatáson volt, hol is hirtelen roszul lett s nehány percz mulva meghalt. Dr. Kresz Géza kerületi főorvos szélhüdés általi halált constatált. A holt tetem mérlegutcza 2-ik sz. alatt lakására szállittatott.

— Szegény rendőr! Egy fővárosi rendőr tegnap három ficzkót azon pillanatban lepett meg, midőn azok a Károly-kaszárnyában levő egyik rőfös kereskedés boltjának kirakatából kezdtek ingeket, gallérokat stb. eféléket elsajátitani. A tolvajok megugrottak, de egyikét mégis sikerült a rendőrnek elfogni s annyi ideig magánál tartani, mig zsebébe nyult, hogy onnét jeladó sipját elő vegye s azzal segitséget hivjon. De fájdalom! elszámitotta magát, mert alig érezte a tolvaj kissé szabadabban magát, ő is társai példáját követve megugrott a nélkül, hogy a rendőrrel lakását tudatta volna.

— A megfagyott remete. Krobl Antal budai születésü 46 éves napszámos valóságos remete életet folytatott, s a Duna jobb partján a budai alsó téglagyár melletti önásta lyukban lakott, hol magát többnyire elfogott macskák husával táplálta, s ezért miatta a környéken egy macska élete sem volt biztonságban. Ezen modern remetét tegnapelőtt délelőtti 10 órakor földalatti barlangjában megfagyva találták; hulláját kórházba szállitották. A barlangban még gulyás főzésre előkészitett macskahus s számtalan kiszáritott macskabőr találtatott.

— Pályázat. A közoktatásügyi miniszter pályázatot hirdet a nagyszebeni kir. jogakadémiánál levő történelmi tanszék elnyerésére. Az állomással, ha rendes tanár neveztetik ki reá, évi 1500 frt fizetés, 200 frtnyi lakbér, minden öt évi tanárkodás után 100 frtnyi fizetés pótlék és a szabályszerü tandij osztalék van összekötve; ha pedig rendkivüli tanár neveztetik ki, annak 1200 frtnyi évi fizetés, 200 frt szálláspénz és szabályszerü tandijosztalék jár. Kellően felszerelt pályázati folyamodványok febr. 15-ig közvetlenül a miniszteriumhoz intézendők.

— Egy jócsaládból való fiatal nő, mint házfelügyelőnő vagy eféle szakmába vágó állásra, ugy szinte háztartás vezetésére ajánlja magát vidékre valami uri családhoz vagy pedig egy tisztességes magánzóhoz. Egy kis három éves fiacskája miatt a legjutányosabb feltételek mellett kiván alkalmaztatni.

Rövid hirek. — Aradon egy asszony megfagyott. Nappal havat lapátolt, este nagyot ivott béréből s a szesz ereje levervén öt lábairól 6 óra hosszat hevert a havon. A rendőrség akadt rá. — Az Ödön pusztai hajtóvadászat jelesen sikerült. E vadászat rendezését gróf Zichy Jenő vitte, ki egyuttal a kitüzött dijákat is maga nyerte el. — A fővárosi közszolgák önsegélyző egylete kedden, folyó hó 18-án az egylet helyiségeiben ülést tartand. — A pesti lóvonatu vasut társaságnak 1875. évi bevétele 641.734 frtra rugott. — Az osztrák államvaspálya társulat forgalmi igazgatósága követezvám fejében a budapesti és kőbányai állomások után mult évi deczember havára 20,800 frtot küldött be a főváros házi pénztárába.

Karneval. Nemcsak „urak“ számára terem öröme földön. A farsang jóságos nemtője nem akar megfeledkezni senkiről s ha egyszer azok különösen is bálokat rendeznek, a kiknekugyszólva egész életök nem egyéb gyönyörködtető bálok lánszolatánál miért ne csinálnának maguknak egy jó napot azok, a kiknek ugyis ritkán van alkalmuk élvezni az örömök hasonló virágait. — A „Budapesti urasági belsőszolgák egylete“ megértette a méltányosság szózatát s e hó 23-án tánczvigolmat rendez a tigris szállodában. Még pedig jótékony czélu táaczvigalmat. A rendező bizottság megalakult ilyképen: Füzesséri Soltész Sándor, Halmazsán Péter, Stancza János, Bátory József, Batik Sámuel, Kecskés István, Jakobey Vilmos, Kima Gábor, Csernyi István, Törő Gáspár. Belépti jegyek január 15-től naponkint d. e. 9-tél 12-ig, d. u. 2 órától 5-ig az egylet irodájában, Magyar-utcza 23. sz. a. válthatók. Személyjegy 1 frt 50 kr., családjegy két személyre 2 frt 60 kr. három személyre 3 frt 50 kr, négy személyre 4 frt 50 kr. Felülfizetések köszönettel vétetnek s hirlapilag nyugtáztatnak. Elnök Lengyel János. Alelnök Ivanecz József.

— Az udvari tánczvigalomra, mely e hó 16-án fog megtartatni, ma küldettek szét a meghivók az országgyülés mindkét házának tagjai részére. A tánczvigalom pontban esti $^3/_4$8 órakor veszi kezdetét. A nők kerek ruhában jelennek meg ékszerrel. A férfiak disz-egyenruhában, vagy diszöltönyben.

— Az irók és müvészek társaságának öt tagból, ugymint Erdélyi Béla, Kán Béla, báró Laffert Antal, báró Révay Gyula és Telepy Károly urakból álló küldöttsége tegnap reggel hivta meg a királyt az irói segélyegylet javára és a kör czéljaira február 5-én a vigadó termeiben tartandó tánczvigalomra. A király nagyon nyájasan fogadta a küldöttséget; kérdezősködött az egyesület fenállásáról, tagjai számáról és azt mondta, hogy ha még akkor a fővárosban lenne, meglátogatná a bált. Koburg Fülöpné herczegasszonynál is tisztelgett, ki szintén szivesen fogadta a meghivást, A fiatal herczegasszony hosszasan kérdezősködött az egylet elébbi báljairól, és hogy vajjon az idei fenyes és látogatott lesz-e? Majd az idei farsang felől kérdezősködött és sajnálatát fejezte ki, hogy a gróf Festetich György fényes bálján nem jelenhetett meg, mert férje jelenleg vadászaton van.

— A jogászbál-bizottság küldöttei: Gr. Andrássy Géza alelnök vezetése alatt Hegedüs Kálmán és Gerentay Gy. urakkal a ma tartott kihallgatáson tisztelegtek a királynál a bál alkalmából küldött 100 frtnyi adomány megköszöntése végett. A király érteklődéssel kérdezősködött a bál s a segély-egylet felől, s ez alkalommal ujabb nyilatkozatai után a bizottság kötelességének tartotta a királynak a bálon való megjelenésére a kellő előkészületeket megtenni. Rudolf koronaherczeg mint szintén jogásznak is küldetett egy fényesen kiállitott diszmeghivó. — A 15-én tartandó bál iránt eddig tanusitott általános érdeklődés a legfényesebb eredményre jogosit.

— A technikusbál bizottmánya ez urakból alakult meg: ifj. Ráth Károly elnök, Andrássy Géza gróf alelnök, Hegedüs Kálmán pénztárnok, Bezerédy Győző ellenőr, Nyeviczkey Antal, Rudnyánszky István báró jegyzők, Bánó Zoltán, Biró Lajos, Brachfeld Manó, Csernovics Diodor, Eszterházy Mór gróf, Gerenday György, Ghiczey Lajos, Grund Vilmos, Hegedüs Gyula, Kállay Zoltán, Kálmán Arthur, Karácsonyi Jenő, Masjon Vilmos, Meszlényi Benedek, Meszlényi Pál, Lekry Sándor, Pósfay Sándor, Prepeliczay Dezső, Zolnay Jenő, biz. tagok.

— A gyógyszerészbál febr. 8-án fog a Hungaria disztermében megtartatni, remélhetőleg az eddigi évek báljaihoz hasonló sikerrel. A bálbizottság egy küldöttségét ma fogadta a király.

— A fővárosban az első álarczosbál f. évi jan. 16-án tartatik a pesti jótékony nőegyesület által a fővárosi vigarda helyiségeiben, az általa gyámolitott szegények javára. A bál mint az előbbi években, különféle becses tárgyak kisorsolásával leend egybekötve. Helyárak következők: Páholyjegyek két-két belépti és ugyanannyi sorsjegygyel együtt: sarokpáholy 25 frt, középpáholy 20 frt, egy betéti jegy a terembe egy sorsjegygyel 1 frt 50 kr, este a pénztárnál 2 frt. — Egy külön sorsjegy 70 kr. Belépti jegyek sorsjegy nélkül nem adatnak. A helyáron felüli kegyes adakozások hirlapokban fognak közzé tétetni. A pénztár megnyittatik 8 órakor. — Kezdete 9 órakor este.

— A budapesti nyomdászok és betüöntők dalköre február 19-én dalestélyt tárt a „Fáczánnál“, (II, ker. nagymedve-utcza.) Jegyek ára személyenként 1 frt, családjegy 2 frt; kaphatók az államnyomdában Hercsek urnál, és Wolf A. egyesületi „küldöncz“-nél.

Fővárosi ügyek.

— Helyes szándék. A fővárosi rendőrség az egészségügyi bizottsággal egyetértőleg egy oly rendszabályt szándékozik a jövőben kivinni, mely, ha ugyan valóban megtörténik, a közegészségügyében teendő lépések egyik legfontosabbikát fogja képezni. Azt tervelik, hogy éjjel támadt hirtelen betegségek és szerencsétlenségek rögtöni gyógykezelése czéljából a fővárosi orvosok kerületenként összeirassanak és köteleztessenek arra, hogy meghatározott dijért a betegeket éjjel is fölkeressék. Ha valakinek orvosra lesz szüksége, csak a legközelebb álló rendőrhöz kell fordulnia, kinek kötelességévé lesz téve a legközelebb lakó orvost fölkeresni, s a beteghez utasitani. Az orvosok diját a rendőrség szedné be, s a dijak a főváros házipénztárából lennének utalványozandók.

Szinház, müvészet.

— Nemzeti szinház. Ismét egy diva. Müvészi nevével Signora Bianca Donadio, a szinlap kommentárja szerint pedig a párisi olasz opera első énekesnője. Mindez és talán más is okozta, hogy a közönség egy része már megjelenésekor tapsal fogadta a vendéget. Ez a tüntetés mindenesetre őszintébb volt első dala után. „A sevillai borbély“-ban éneklé Rosinát a felső regiókban kissé elhasznált hanggal, de átalán biztos intonatioval és lágy koloraturával. Annál hatástalanabb játéka, mely a kezdőre emlékeztet félszegségével és zavaraival. A dalmünek megszokott érdekén kivül különös érdeket kölcsönzött Kőszeghi és Odry részvétele, a mi e jeles alakitó énekesek babérait ismét egygyel szaporitá. Lang, Pauli és Kvassainé közremüködése e dalmüben dicséretes szokott lenni és az volt most is.

— A nemz. szinházban a „Sába királynő“ opera valószinüleg már a jövő hónapban kerül előadásra. Minthogy az uj müvek előadása aránytalanul sok időt vesz igénybe, a nemz. szinház intendánsa a rendezőket figyelmeztetté, hogy siettessék az előkészületeket.

— A vidéki szinházak között ez időszerint kétségenkivül a székes-fehérvári az, a melyet a közönség legjobban látogat. E szinpadon Soldosné asszony vendégszerepel, előadásait még mult hétfőn kezdve meg. Mondani is felesleges, hogy a szinház azóta esténként zsufolásig telve van s Soldosné asszony magyar dalaival talán még jobban elragadja az ottani szokatlanabb közönséget mint a fővárosit. — Szegeden Szatmáry Laczkóczyné asszony fog fellépni három előadásban, maga mellett léptetvén föl tanitványát K. Bileczky Mária asszonyt, a kinek ez lesz első szinpadi kisérlete. Az uj reportoir, melyet a szinházi ügyek érdekében felkért bizottság állitott össze, a kellő időre már teljesen elkészült s jövő vasárnaptól kezdve érvényesittetni fog.

TÁVIRATOK.

Bécs, jan. 13. A haladó párt ma esti klubülésében elnök megrótta a tagok helyeslése közt, hogy a klub egyik tagja tudósitotta egyik helybeli lapot a klub tegnapi üléséről és pedig ugy hogy az abban megjelent közlemény részint helytelen, részint nem tüzetes. — Ezután Goellerich egy határozati javaslatot tett, melyben bizonyosan megvárja a kormánytól, hogy a Magyarországgal folytatandó tárgyalásoknál a cislajthán érdekeket megóvja és nem fogad el oly követelést, mely a kiegyezés áldozatait növelné. Ez esetben biztositja a kormány számára az egész képviselőház támogatását. — A klub végül elhatározta, hogy e tárgyban előbb érintkezni fog a többi klubokkal.

Páris, jan. 13. Az elnök proklamatiója jó fogadtatásban részesült s még a republikanusok is meg vannak elégedve feltételes jellegével. — A miniszterkrisis a „Fançais“ szerint el van háritva.

Bécs, jan. 13. A reichsrath elhatározta, hogy Lobkovicz és Klinkosch képviselőket kiszolgáltatja a törvényszéknek.

Páris, január 13. A mai minisztertanácsban egyetértés jött létre, s igy a krisis ugy látszik, el van háritva.

Konstántinápoly, jan. 13. Dervis basa tengerészeti miniszterré neveztetett. A párisi szerződést aláirt hatalmak követei külön-külön megkezdettek lépéseket tenni a portánál, hogy Andrássy gróf reformjavaslatait a szultán figyelmébe ajánlják; közbenjárások azonban még most csak félhivatalos, barátságos. — Ali basa szombaton este indul Mostarba, hogy a felkelők kibékitését folytassa.

Weimar, jan. 13. A „Weim. Ztg.“ megczáfolja a hirt, hogy Reiss hg. kéretett volna fel a bécsi német nagykövetül.

Uj-York, jan. 13. A kongressus igazságügyi bizottsága az alkotmány módositására tett javaslatot magáévá tette. E szerint az elnöki méltóság tartama hat évre állapittatnék meg, az elnök azonban nem lenne ismét megválasztható.

KÖZGAZDASÁG.

Gabnaüzlet. Budapest jan. 13. Csekély kinálat és vételkedv mellett ma semmi üzlet nem volt. Buza névleges maradt, rozs szilárd, árpa hasonlóan, zab csekély készlet mellett javul, tengeri szilárd. — Hivatalos jegyzéssel kötések nem történtek.

Határidőre csekély forgalom átalában lanyha árak mellett. — Usance buza tavaszra 9.58—62 kr, tengeri máj.—jun. 5.12—16 kr, zab tavaszra 8.43—50 kr, mind métermázsánkint.

Értéktőzsde. A mai tőzsde átalános pangást tüntetett fel. — Az előtőzsdén osztr. hitel 190—190.60, tak. és hitel élénkebb s 16.50—16.75 kr záródott. — A déli tőzsdén osztr. hitel 190.60 lanyhán kelt, tak. és hitel 16.75—18.50. Budapesti népbank 26, vasuti kölcsön 99.75, dijsorsjegy 75.75, alagut 52.50—75 záródott. — Malmok szilárdak. — Valuták és jelváltók emelkedtek. Hamburg 55.90, London 114.50 záródott.

Időjárás. Enyhe derült idő erős olvadással; légmérséklet reggeli 7 órakor — 4.1 C.

A tiszai vasut igazgató tanácsával a „N. fr. Presse szerint tárgyalásokat folytat a magyar kormány a magyar keleti vasut átvétele tárgyában, feltéve, hogy a részvényesekkel létre jő a kiegyezés.

Az osztrák államvasut azon terve, hogy a megyék garantiája mellett helyi vasutakat épit, meghiusultnak tekinthető, minthogy a magyar kormány ellene van a megyék garantia-kötelezettségének.

A kamatozó kincstári jegyek állása 1875. decz. 31-én a pénzügyminiszterium kimutatása szerint a következő volt: Maradvány november hó végével 100 forintos 122 darab, 1000 frtos 2424 db, deczember hóban kibocsáttatott 8 darab 100 és 725 db 1000 frtos. — Deczember hóban beváltatott 7 db száz és 261 db ezer forintos; forgalomban maradt deczember végével 123 darab száz és 2888 db ezer forintos. E szerint a növekedés 1 db száz és 464 darab ezer forintos.

A pósta és távirda egyesitése czéljából folyamatba vett, de megszakitott tárgyalások hir szerint ujból megindultak.

Az „Unio“ viszonbiztositó bank részvényei legközelebb 110 frtról 60 frtra szállottak hirtelen alá, mi tekintve, hogy e részvények 300 frttal vannak befizetve, általános megdöbbenést okozott. A „N. P. Journal“ szerint ez intézet az első években illendő osztalékokat adott s igy a részvények örömest vásároltattak mindenfelé. A mult évben azonban már csak 4 frt esett osztalékul, de a közbizalmat ez sem izgatta meg. Midőn azonban kimondatott, hogy az üzlet lezárása julius helyett deczemberre fog halasztatni, e meghosszabbitás sokak fejébe szeget ütött, oka azonban csak most derült ki. Az igazgatóság ugyanis látva a kedvezőtlen eredményt, hosszabbitást kért, hogy a kárt helyreüthesse, de számitásában csalódott s a 18 hónapos üzletév jelentékeny veszteséggel záródott. Illetékes helyen — irja az emlitett lap — azt állitják ugyan, hogy alig 10°/₀ hiányzik a tőkéből, midőn azonban az alapitók, kik egyszersmind a bank igazg. tanácsosai is, 60 frton sem hajlandók vásárolni a bankrészvényeket s védtelenül oda dobják vállalatukat a tőzsde hiteltölő itéletének: teljesen alaposnak tüntetik fel a részvényesek nyugtalankodását.

A tiszavidéki vasut 1875. évi forgalmi bevétele lényegesen emelkedett. Körülbelül 800,000 frttal vétetett be több mint 1874-ben. Ugyanott sorsoltatott ki e napokban 16 darab elsőségi kölcsön kötvény a szokásos birósági felügyelet mellett.

Kivonat a „Budapesti Közlöny“

(jan. 13-iki számából.)

Árverések: M. Szigeth márcz. 13. apr. 19. Klein Sámuel 27,450 frtra becsült ingatlanai. — Szilágy (Pestm.) febr. 7. márcz. 9. Demény Imre háza s telke. — Monor jan. 17. gr. Vartenslében Károly farkasdi pusztáján levő gabnafélék. — Szürth (Ung) febr. 1. Mády Kálmán ingatlanai. — F. Litke (Szabolcs) Irinyi Bertalan 26 469 frtos birtoka. — P. Ladány jan. 22. Nábráczky János buzavetése. — Budapest febr. 26. apr. 5. özv. Jankovics Andrásné csömöri uti háza. — Ujpest jan. 10. Győry Pál ingatlanai. — L. Ujfalu (Zala) febr. 3. márcz. 3. Vég György ingatlanai. — Szemlak (Arad) febr. 19. márcz. 20. Mária György háza s földje. — Gödöllő febr. 15. márcz. 15. Dolfy Antal háza. — Tiszafüred jan. 26. Kürthy Lajos háza s telke. — Bezdéd márcz. 20. apr. 20. Szmrecsányi Gyula 13.322 frtos birtoka. — Varannó márcz. 7. apr. 11. Klein Emánuel háza. — R. Sztamora (Temes) jan. 29. Ardelan János ingatlana. — Budapest febr. 12. Prokisch János ingatlanai. — Gyires (Bihar) jan. 26. febr. 26. Morna Péter fekvőségei. — Budapest márcz. 14. apr. 27. báró Atzél Béla bécsi utczai 25,647 frtra becsült ház részére. — Budapest jan. 29. Kertes Heim Teréz Keresztutczai 15.514 frtos háza. — Ungvár febr. 29. márcz. 31. Blasko Mihályné háza. — Cserna (Temes) jan. 31. Trucz Meila háza.

Csődök. Moys Jakab kassai ügyvéd hagyatéka ellen; bej. márcz. 8-ig; perügy. Diossy István. — Schwarcz Adolf győri kereskedő ellen; bej. febr. 1-ig; perügy. Széphegyi Jakab. — Weiss Mór győri kereskedő ellen, bej. márcz. 29. perügy. Barcza Gyula.

Nemzeti szinház jan. 14. Bulyovszkyné asszony ötödik vendégjátékául „Stuart Mária.“ Szomorujáték 5 felv. Irta Schiller.

Népszinház jan. 14. „Utazás a föld körül 80 nap alatt.“

Felelős szerkesztő: **Csávolszky Lajos.**

VODIANER F.

nyomdatulajdonos kiadásában Budapesten (IV. megyeháztér 9.) megjelent, és itt mint minden könyvkereskedésben kapható

hivatalos kiadásban:

1875. Törvények Gyüjteménye

nagy 8-dr 1 füzetben (tartalmazza az országgyülés végeig megjelent I.—XLV. t. cz.-et) ára 1 frt 80 kr.

Ugyanaz diszkötésben 2 frt 60 kr.

„1875. Törvények Gyüjteménye“ zsebkiadásban finom erős papiron, fűzve ára 2 frt.

Ugyanaz diszkötésben 2 frt 80 kr.

Az 1875-ik évi Rendeletek Tárá-nak I., II., III. és IV. füzete, ára füzetenkint 50 kr.

Továbbá:

1875. Gesetz-Sammlung

I., II., III. és IV. füzet (I.—XLV. t. cz.) ára füzetenkint 50 kr.

Kereskedelmi Törvény

az erre vonatkozó miniszteri rendeletekkel együtt, 1 frt.

HANDELS-GESETZ,

Preis 80 kr.

Lampel R.

könyvkiadásában Budapesten

IV. vácziutcza 12.,

megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Sz. Hilaire Jozefa

Képes pesti szakácskönyve.

Kovács Irma, Dorn Anna, Gombos Erzsi és többek után.

A magyar gazdasszony házi kincstára,

czimü **függelékkel** összeállitva.

Második javitott és bővített kiadás. 38 iv, képekkel fűzve 1 frt 40 kr. Ára diszesen kötve 2 frt. Vászonkötés franyozott borítékkal 3 frt. 60 kr. Bérmentes postaküldéssel 15 krral több.

A házi kincstár tartalma: A butorok és házi eszközök tisztitása (48 recept). A kártékony férgek és állatok eltávolitása (143 recept). Pecséttisztitás (26 recept). Házi festés és finom-mosás (39 recept). Toilette-könyv: Jó illatu vizek, szappanok és hajkenőcsök készitése (58 recept). Eczetkészités (21 recept). Élesztőkészités (14 recept). Ételek megőrzése (30 recept). A házi madarail tartása és kezelése. Különféle jegyzetek. — A házi orvos. — A legjobb házi szer. — Égetés és mérgezéseknés eljárás stb.

E könyv bizonyára legjobban ajánlható mint legjobb és leggyakorlatibb, nők, különösen pedig menyasszonyok és ifju nők számára.

Paedagogiai munkálatok: I. **A tanitó az iskolában.** Rövid utmutató miként lehet a népiskolában jó egyelmet tartani és helyesen oktatni. Tanitók és tanitójelölték számára. Hazai viszonyaink s a népoktatási törvény kellő tekintetbevételével kidolgozta néh. *Környei János* kir. tanácsos és tanfelügyelő. Harmadik *Vajdafy Géza* tanár által átnézett kiadás. A n. m. k. vallás és közoktatási ministeriumtól ajánlott mü. N 8drét 194 lap. Füzve, 1 frt 20 kr.

50040|1875 számhoz.

Árverési hirdetés.

Alulirt kiküldött végrehajtó a polg. tk. rdtt. 403. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a **Budapest IV. kerületi** kir. 34092 1875. számu végzése által **MAYFORT LAJOS** kávés ellen **HALÁSZ GEDEON** felperes részére **618 frt** követelés végett elrendelt biztositási végrehajtás folytán biróilag lefoglalt, s **455 frt 44 krra** becsült **kávéházi felszerelvények, konyha eszközök s egyéb tárgyakból** álló ingóságok nyilvános árverés utján eladandók, minek e helyszinén, vagyis **Budapesten IV. kerület kalaputcza 17. sz. a.** leendő eszközlésére határidőül 1876-ik évi **január 24-ik** napjának délelőtti 9 órája kitüzetett, melyhez a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel meghivatnak: hogy az érdeklett ingóságok emez árverésen, a polg. tk. rdtt. 406. § a szerint szükség esetében becsáron alul is eladatni fognak.

Kelt Budapesten, 1876-ik évi januárhó 8-ik napján.

Laurinetz László,

kik. birósági végrehajtó.

Csak biztosan és lelkiismeretesen!

ez jelszavam.

A ki egy vagy több hirlapban valamint nyilvánosságra hozni (hirdetni) és az által időt, pénzt és fáradságot kimélni óhajt,

Ki házát, jószágot, üzletet vagy más árúkat, vásárolni, eladni, haszonbérbe adni vagy venni óhajt,

Kinek pénz vagy előleg házukra, földbirtokra, váltók. értékpapirokra, ékszerekre szüksége.

Ki állást keres mint könyvvezető, pénztárnbk, irodavezető, titkár, házfelügyelő, házmester, iroda szolga.

Kinek szüksége van megbizható házi személyzetre, mint nyelvekben és zenében teljesen képzett Gouvornatokra, Bonne'okra franczia mindkétnemü játéktársakra egyenesen Francziaország vagy franczia Sveiczból társalgónőkre, gazdaasszonyokra, pénztárnoknőkre, valamint bárminő férfi cselédségre.

Ki lelkiismeretes értesitést óhajt nyerni üzleti czégek, és bármi rendü egyénekről.

Ki rangjához illően házasodni óhajt, **forduljon** teljes bizalommal **WEISZ MÓR hirdetési irodajához Budapesten servitatér 5. sz.** ugyanott hirdetések a világ minden hirlapjába felvétetnek a legméltányosabb árakon, és bármi ajánlatok felbontatlanul, bérmentve a czimzettnek kézbesittetnek. valamint a fentebbiek **biztosan, méltányosan és lelkiismeretesen közvetittetnek.**

Árúk és bármily nemü tárgyak bizományba vétetnek, és eladások gyorsan és a legjobban eszközöltetik.

VODIANER F.

nyomdatulajdonos

(Budapest, megyeháztér 9. szám,

ajánlja jól berendezett nyomdáját mindenféle e szakba vágó nyomtatványokra és azoknak csinos, correct és olcsó áron elkészitésére,

Postautján leendő megrendelések pontosan teljesittetnek.

Helyiség változás.

Az I. magy. nádszék fonóda helyisége, mely eddig a lipótvárosi templomtéren álló bazár 11. szám boltjában létezett, november 1-jétől óta a váczi boulevardon 8 szám a. földszint van. Alóliratott azon reményben él, hogy ama bizalomban, melyet a t. cz. vevőitől eddig élvezett, továbbra is részesülni fog.

Egyszersmind jelenti, hogy egy széknek a legszebb és legtartósbb nádból való befonásának ára 40 kr. -és feljebb.

Tisztelettel

STÖCKBAUER JOZEFA.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Dr. Handler Mór

orvos-, sebésztudor, szülész és szemész

gyógyit gyökeresen fényes és tartós siker **biztositása** mellett mindennemü

titkos betegségeket

1) **az önfertőzésnek** minden következményeit, ugymint

magömléseket,

az ingerlékeny gyengeséget, az endófolyást, különösen a

tehetetlenséget

(elgyengült férfierőt);

2) **hugycsőfolyásokat** (még oly idülteket is), **a nemzőrészek bujakóros fekélyelt és másodrendü bujakórt** minden alakjaiban és elcsuditásaiban;

3) **hugycsőszüküléseket:**

4) friss és idült nyákfolyásokat **nőknél**, az ugynevezett **fehérfolyást**, és az onnan eredő

MAGTALANSÁGOT;

5) **börkiültéseket;**

6) **a hugyhólyag betegségeit** és mindennemü **vizelési nehézségeket.**

Rendel naponként: délelőtt 10 órától 1-ig, délután 3 órától 5-ig, és estve 7 órától 8-ig.

Lakik: Pesten, belváros, kigyó-utcza 2-ik szám a. kigyó- és városház-utcza sarkán. (Rottenbiller-féle házban) I. emelet, bemenet a lépcsőn.

Dijjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik és a gyógyszerek megküldetnek.

26

BOGDÁN JÓZSEF kocsigyára

Budapesten, Terézváros, aradi-utcza 5. szám.

Raktára: Ország-út 39. sz., a nemzeti muzeum mellett.

Kocsigyáram fennállása óta tisztelt vevőimnek az ország minden vidékre már több száz darab különféle alaku kocsit szállitván, feltehetni vélem, hogy készitményeim és azok szilard, s mégis könnyen járó szerkezete és tartóssága, valamint azoknak felttnőleg jutányos ára, ugy mint a **ruganyos** kocsiknak 240 forinttól, — a **rugony nélküli homokfutó** (Sandlaufer) kocsiknak 140 forinttól felfelé az ország legnagyobb részében ismeretesek.

Nem tartom azonban feleslegesnek a jelen év beálltával is a tiszsztelt vevő közönség figyelmébe ajánlani gyáromat nemcsak kocsijaim alkotására nézve, mely szerint azok görbe részei egyenes fából **egész** darabban vannak á faszálak mentén meghajlitva, ugy szintén a kerektalpak is **egyenes** fából meghajlitott **egy darabból** készitve, — mely tulajdonságnál fogva kocsijaim csaknem felényivel könnyebbek, s ekkép csekélyebb vonóerővel járnak, mégis tartósabbak mint a szokásos eddigi módon készülttek; — hanem, és különösen annál fogva is: minthogy gyáramban jelenleg **oly kocsik is készülnek**, melyek tetszés szerint akár mint **zárt üveges hintók**, akár mint **nyitott faëtonok** használhatók, s amazok mégis **csak oly könnyen s nem több vonóerővel járnak**, mint az utóbbiak, sőt itt a városban csak egy ló után használtatnak, s e mellett **alig 30—40 forinttal kerülnek többe** az eddigieknél.

Az **ily szerkezetü** ugyanazon egy kocsinak zárt hintóvá alakitása, vagy nyilt faëtonná szétszedése minden **nehézség** és minden különös ügyesség nélkül, nehány percz alatt eszközölhető; — tekintve pedig annak az év **idénye**, vagy a család szükségiete szerinti változatos használhatóságát, — és tekintve a **kocsiadó** behozatalát: az **ily szerkezetü** kocsinak nagy előnye és jutányos ára azonnal feltünik.

S minthogy a gyáramban készült kocsik teljes kiállitására szükséges mindennemü **kerékgyárló-, kovács-, nyerges-, fényezési- és kárpitos munkák** gyáram által végeztetnek: kocsijaim **tengelyei-, kerekei- és rugonyainak tartósságaért két évi jótállást vállalok.**

Gyáram ezen minden oldalu berendezésénél fogva egyszersmind késznek ajánlkozom kocsik és hintók **bárminemü kijavitásait** s azok tökéletes helyreállitását a legjutányosabb áron elvállalni, s pontosan a legrövidebb idő alatt eszközölni.

Továbbá a **kerékgyártást** is nagyban megindítván, gyáramban akár uri kocsikhoz, akár közönséges szekerekhez **kerekek** minden időben kaphatók — megvasalva — és vasalás nélkül. A gyáramban vasalt kerekekért két évi jótállást vállalván: a **kerektalpak** égyenes fából meghajlitott egy **darabból állnak.**

Végre szolgáljon tájékozásul, hogy a vidéken nevezetesebb helyeken **ügynökeim** vannak, kiknél kocsimintarajzok kaphatók, s megrendelések elfogadtatnak.

Kivánatra a gyár kocsimintrajzokat árjegyzékkel együtt azonnal küld.

Gyáram és raktáramban minden időben több rendbeli kocsik találtatuak kész állapotban.

BOGDÁN JÓZSEF,

Vodianer F. nyomdatulajdonos kiadóhivatalában

(Budapest, megyeháztér 9. sz.)

megjelent:

Méter-zsebnaptár

1876. évre.

Tartalmazza a naptár-részben:

A katholikus, protestans és görög-orosz naptárt, a zsidó-naptárt, a nap- és holdfogyatkozásokat, husvéti ünnepek táblázatát, a nap hosszát, a felséges királyi házat.

Az uj mérték-rendszer osztályában:

Történelmi jegyzeteket, az uj mértékrendszer előnyeit, a méterrendszer egyes részeit, a métermérték és sulyegységek felosztását, a régi és uj mértékek viszonyszámait, átváltoztatási táblákat, árátváltoztatási táblákat, átváltoztatási táblázatokat. — Bélyegtáblát. —

A mulattató részben:

A házikó ablakánál (elbeszélés.) — Bohóságok. —

Ára kötve 30 kr. — Kemény diszkötésben 50 kr.

HELL F. P.

Budapest, II. kerület, fő-utcza, a kereskedelmi bank épületében,

ajánlja nagy választékü raktárát férfi, női s gyermek **kész fehérnemüekben** minden szövött áru s **uri divat-czikkekben** legolcsóbb szabott árakon.

Minden levél általi rendelés, utánvéttellel különös figyelemmel szigoruan kivánság szerint rögtön legjobban teljesittetik. Más akármily czikkekei, megbizásokat is szivesen eszközlök. Csomagolást nem számitok. Minden nem tetsző darab kicseréltetik vagy kivánságra érte az ár viszaadatik. Legjobb minőségért kezeskedem.

Urak részére:

Rendeléseknél kérem a gallérbőséget.

Ingek angol chiffonból minden formában, de most legkeresettebb a 3szoros darabja sima mellü mely legdivatosb s czélszerübb 1.40, 1.65, 2, 2.40, 3, 3.50 4, 6 darab 8, 9.50, 11.50 13, 17. 20, 22.80.

Szines perkálból legujabb mintákban darabja 1.50, 2, 2.25, 2.50, 6 darab 8.50, 11.50, 12.80, 14.20.

Szines angol oxfordból legujabb mintákban gallérr l, darabja 2.25, 6 darab 12.80, 2 külön gallérral, darabja 3.80, 6 darab 21.60.

Ing-elök gallérral darabja 60 kr. 6 darab 3.25

Lábravalók vászonból minden formában darabja 1.50, 1.75, 2, 2.25, 2.50, 3. 6 darab 8.50, 10, 11.50, 12.80, 14.20, 17.

Télre szövött gyapju **alsó mellények s alsó nadrágok**, vékony vagy vastagabb darabja 1, 1.30, 1.50, 2, 2.50, egész 5 frtig.

Félharisnyák szövött kötegje fehér 2.50 3, 3.50. feher vagy csikos, 4, 4.50, 5, 5.50 egész 10 frtig.

Gyapju szövett vékony vagy vastagabb, kötegje 5, 5.50, 6, egész 12 frtig.

Gallér s kézelök legfinommabb. legujabb divatu mintában egy köteg gallér szép dobozban 2.50, kéz-elő 4, 4.50, 5.25.

Zsebkendők egész fehér vagy szines széllel kötegje 2.40, 3.60, 4.20, 5. 5.50, 6 egész 15 frtig, fehér selyem darabja 90 kr.

Legujabb **nyakkötők** selyemből keskeny 14 kr. 1 frtig, széles 20 krtól 3 frtig, kész nyakkötők minden formában 40 krtól 5 frtig. nyakcsokrok 12 krtól.

Nyagsálog darabja 80 kr. kendő 1.20-tól 5 frtig.

Angol plaidek darabja 7.50, 8, 10, 12 frt, plaidszij 60 kr,

Kautsuk-köpenyeg darabja 8, 9 frt.

Keztyük, kitünő glacée, párja 1.15. szarvasbör 1.20, 1.90-ig.

Törölközők beszegve, kötegje 5—15 frtig.

Ruganyos **nadrágtartók** 70 kr, 90 kr. 1, 1.20, nadrágszij 25 kr.

Esernyök 2—15 frtig.

Mell-kézelő s gallér-inggombok csont- vagy bronzból nagy választékban szép melltük, nyakkendőgyürük, fésük, fogkefe, szappan és finom illatszerek.

Fiúk részére kesztyük, nyakkötők, zsebkendők.

Szines kanavászok vége 8 frt, 8 frt 50 kr., 9 frt, 15 frtig, 30 rőfös fonalvászon vége 8 frt 50 kr., 9 frt, 6 frt 50 kr., **kávés** abrosz 2 frt 20 krtól. **kávéskendő** kötegje 2frt 10 krtól, csipke függöny egy ablakra egy pár 3 frt 50 krtól, 15 frtig, függöny bojtokpárja 60 krtól, ágyteritők 5 frt 75 krtól, asztalteritők 4 frt 50 krtól. Chiffon rőfe 20, 22, 25, 28, 30, 34, 40, 48 kr., mindennemü fehér s szines barchent s flanell, **szines perkálok** pamut- s selyem-bársony. csikos barhet rőfe 34 krtól piquébarhet rőfe 64 krtól, szines ruha barhet rőfe 35 krtól, futószőnyeg rőfe 40 krtól. Továbbá minden **Fehér áruk**, csipkék, himzett nemtlek béles szövetek, disnitések szalagok s rövid áruk, pottendorfi, 4 szálas fehér s szines gyürkötő pamut gyári áron s királykötőczérna.

Hölgyek részére:

Ingek vászonból sima darabja 2,10, 2.20, 2.50 3, 6 darab 12 frt, 12.75, 14.20, 17, angol chiffonból sima darabja 1.30, 1.40, 1.60, 2, 6 darab 7.40, 8, 9.20, 11.50, szép mellvarrással s himzéssel darabja 2, 2.25, 2.50, 3. 3.50, 4. 6 darab 11.50, 12.80, 14.20. 17, 20, 22.80.

Corsettek angol chiffon vagy barchetből darabja 1.40, 1.50, 1.60, 1.80, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6 darab 8, 8.50, 9, 10, 10.25, 11.50 13. 17. 20, 22.80, 28, frt.

Lábravalók chiffon vagy barchetből: darabja, 1.35, 1.50, 1.75, 2, 2.50, 3, 3.50. 6 darab 7.70, 8.50, 10, 11.50, 14.20, 17, 20.

Alsó-szoknyák chiffonból. szép szegélyek- s fodrokkal: darabja 2.40, 2.80, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 6 darab 13.75, 16, 17, 20, 22.80, 25.50, 28, 34.50, uszalyal darabja 3.50 4— 10 frtig.

Löször szoknyák fodrokkal: darabja 3.50, 4, 4.25, 5, 5.50. 6, frt.

Löször-tornurok: darabja 1.20, 1.40, 1.60, 2, 2.50.

Derékfüzők (Mieder): darabja 1, 1.25, 1.50, 1.80, 2.50, 3, 3.50. 4.

Disszített **kötények** chiffonból: fehér 1, 1.40, 1.75, 2, 2.25, szines 1.40, 1.75 fekete moirból 1.30, 1.60, 2.20.

Zsebkendők egész fehér vagy szines széllel: darabja 20 krtól, himzettek 30 krtól.

Szövött pamut **harisnyák**: kötegje 2.40, 3.60, 4.20, 5, egész 12 frtig, télre szövött párja 85 krtól 2 frtig. kamasli 1.25, 2 frtig 2. gombos **női-keztyük**: kitünő glacée: párja 1.15, szarvasbör 1.20, 1.80, Mollgallérok s ujjak, legujabb gallérdarabja 4 krtól s kézelők, párja 9 krtól richfodrok s kalapfátyolok, 25 krtól, selyem reczefkötők (Netzhaube) 17 krtól.

Pongyola fökötők: fehér 70 krtól, szalaggal 85 krtól. Posztó himzett **basshlikok** 2 frttól 4 frtig. Berlini szövött kendők fejre: 1.35, 1.75, nyagra 1.75. 3, 3.25 Selyem nyakkendők 20krtól 3 frtig. fej- vagy nyak-selyem csokrok 35 krtól, uj divatu selyemmel disszitett nyakfodrok 50 krtól 3 frtig. Női derékövek 25 krtól 2.50-ig. Mindenféle fésü, fogkefe, szappan s illatszer.

Leányok részére fehér és szines chiffon s fekete moirkötények, gallér s kéz-elők, harisnyák, kamaslik, zsebkendők, nyakkötők, keztyük s kerek fejfésük.

Ujon szülött gyermekek részére minden czikkek.

14

Budapest, 1876. Nyomatott Vodianer F.-nél.